

Војнопензионерске теме и дилеме

У КЛЕШТИМА ИНФЛАЦИЈЕ

О проценту усклађивања пензија, како се очекује, разговараће се одмах по формирању нове Владе Републике Србије. Извесно је да ће то бити најмање 19 одсто, најпре од новембра (9%), па од јануара (16%)

Ускоро ће јесен. Пред многим пензионерима је набавка енергентата за предстојеће хладне месеце, а ово је и доба када се ужурбано припрема и зимница. Унуци полазе у школу, па баке и деке имају неку врсту моралне обавезе да им материјално помогну колико могу. У условима повишених цена биће веома тешко обезбедити све породичне и личне потрепштине, а инфлација прети да обезвреди пензије и осиромаша пензионере. Медији су преплављени написима о томе да ће предстојећа зима бити једна од најтежих у последњих неколико деценија.

Мисли пензионера окренуте су према Влади Републике Србије у ишчекивању да се месечна примања увећају у складу са постигнутим правилима „игре“.

Садашња и будућа председница Владе Републике Србије Ана Брнабић 25. августа примила је неколико представника пензионерских удружења. Међу њима, што је зачуђујуће, није било представника репрезентативног удружења војних пензионера, то јест УВПС. Уз Ану Брнабић Владу су представљали министар финансија Сениша Мали и министарка за рад, запошљавање, борачка и социјална питања Дарија Кисић. Дијалог представника пензионера и Владе Србије организован је после дугог низа година, а положај пензионера у друштву намеће насущну потребу да се он упражњава најмање два пута годишње.

Захтев представника три удружења био је да се пензије ускладе за 24 одсто. Добили су одговор да ће одлука о будућем повећању бити донета када буде формирана нова Влада.

Најављено је и одржавање састанка радне групе за праћење прописа система пензијског и инвалидског осигурања. То тело формирано је при Министарству за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и, због изборног процеса, није одржало ни један састанак од почетка године. Очекује се да радна група детаљно изучи ситуацију у вези са усклађивањем пензија и да предложи решења.

На састанку са представницима Владе постигнута је сагласност о увећању пензија, али није договорен проценат усклађивања и којом динамиком ће бити повећане пензије.

Представници пензионера, како у дневном листу „Политика“ пише новинарка Јасна Стојановић Петровић, изнели су захтев да се пензије у новембру и децембру увећају за 24 одсто, а од јануара за 19,3 процента. С друге стране представници владе сматрали су да повећање у новембру и децембру буде девет одсто, а од јануара 16. Разговарало се и о измени „швајцарске формуле“ и да пензије не буду мање од 50 одсто у односу на плате. Констатовано је да постоји више

могућности да се то оствари. Једна је да се повећа удео зарада у „швајцарској формули“, а други да се нађу допунски модели увећања пензије која би пратила раст трошкова живота.

Један од захтева представника пензионера, како се наводи у „Политикином“ тексту, јесте и то да повећање пензија за 2023. годину износи 19,3 одсто, што би било еквивалентно износу децембарске пензије за 2022. годину (38.408 динара). Како би раст пензија реалније пратио раст зарада предложено је да просечна пензија буде најмање 50 одсто просечне зараде, да у „швајцарској формули“ раст плата учествује са 90 процената трошкова – инфлације са 10 одсто вредности. У циљу решења статуса социјално угрожених и старијих од 65 година, који су без икаквих новчаних средстава (300.000 грађана), као и оних с најмањим пензионим примањима, пензионери траже да се покрене поступак израде социјалних карата како би се утврдила висина социјалне помоћи за наведене особе.

Према неким изворима из медија представници пензионера су на састанку са државним функционерима покренули и питање враћања закинутог дела пензија од 2014. до 2018. године. За тако нешто и те како има основа јер су пензије, саобразно Уставу Републике Србије, приватна имовина. Процене указују да је на основу сурогат закона за стабилизацију државног буџета од пензионера узето око 800 милиона евра. Део грађана сада покушава тужбама да реши ово питање. У судском процесу неки су стигли и до Европског суда за људска права, па очекују да се изјасни та инстанца, што ће се, вероватно, догодити у наредне две године.

Број пензионера у Србији, како пише „Нова економија“, од 2019. године, смањује се годишње 1,5 одсто, због чега ће расходи за пензије у буџету бити мањи од планираних. У односу на крај 2019. и почетак пандемије, пензију из ПИО фонда прима 46.000 мање најстаријих грађана.

Према статистичким подацима ПИО фонда, на крају 2021. имали смо 30.000 пензионера мање у односу на децембар 2020, с тим да овај број није коначан јер је последњи познат податак из новембра 2021. У ковид 2020. години, број корисника пензија смањио се за 16.000 у односу на крај 2019.

У анализи Фискалног савета, коју преноси „Нова економија“, расходи за пензије повећани су у 2022. за 5,5 одсто у складу са индексацијом пензија „швајцарском формулом“ (уз додатно повећање трансфера ПИО фонду из републичког буџета за исплату једнократне помоћи од

20.000 динара свим пензионерима).

Међутим, приликом израде буџета претпостављено је да ће број пензионера у 2022. бити непромењен у односу на 2021. што се готово сигурно неће десити, оцењује Савет и очекује да ће се тренд смањења из 2020. и 2021. наставити.

„Због смањења броја пензионера (које буџет не предвиђа) очекујемо да ће расходи за пензије у 2022. бити око 80 милиона евра мањи од оних који су планирани буџетом“, наводи Савет.

Пензије су током 2020. и 2021. кумулативно повећане на основу „швајцарске формуле“ за 11,6 одсто (реално за 5,6 одсто). То је одрживо и објективно повећање пензија које приближно одговара остварењу кумулативној стопи привредног раста у истом периоду.

У 2022. „швајцарска формула“, међутим, дефинише раст пензија од 5,5 одсто који ће бити нешто мањи од очекиваног номиналног раста БДП-а. Разлог због којег ће повећање пензија привремено каскати за привредним растом у 2022. је то што се пресек за рачунање „швајцарске формуле“ прави у јуну, а до релативно снажног убрзања инфлације дошло је тек након тог пресека, од августа.

У дужем року пензионери ипак неће бити оштећени јер ће последње убрзање инфлације бити уграђено у индексацију пензија у 2023. која би лако могла да износи око осам одсто (па ће раст пензија у 2023. вероватно бити нешто бржи од привредног раста).

Још увек се не могу прецизно сагледати сви ефекти који ће на економију и фискалну политику Србије имати растуће глобалне неизвесности услед рата у Украјини, уз енергетску кризу и снажан раст цене хране и других примарних производа, наводи Фискални савет Србије. Такође, нацрт Фискалне стратегије направљен је пре формирања нове Владе која тек треба да добије мандат да води економску политику у наредном четворогодишњем периоду. Иако сви ови чиниоци ограничавају могућности Стратегије да потпуно прецизно дефинише фискалну политику у средњем року, веома је важно то што припрема овог документа у 2022. није одложена (што се најчешће дешавало у претходним кризама). Најбитнија порука нове Стратегије је да се и поред растућих неизвесности не одустаје од стабилизације буџета и умањења јавног дуга у средњем року.

Звонимир ПЕШИЋ

Дан авијације

СРБИЈА СВИМ СНАГАМА ЧУВА МИР

На војним аеродромима и у командама РВ и ПВО обележен је Дан авијације. Потпредседник Владе и министар одбране др Небојша Стефановић присуствовао је обележавању Дана авијације на војном аеродрому „Пуковник-пилот Миленко Павловић“ у Батајници. Министар је овом приликом изразио задовољство због опремљености јединица Ратног ваздухопловства и ПВО и поручио да Србија данас свим снагама чува мир, јер зна добро шта је цена ратова и сукоба.

Он је, у пратњи команданта Ратног ваздухопловства и ПВО генерал-потпуковника Душка Жарковића и команданта 204. ваздухопловне бригаде бригадног генерала Бранета Крњића, положио венац на спомен-обележ-

увер смо – само бранили своје – рекао је министар Стефановић.

Министар одбране подсетио је да наш највећи војни аеродром носи име пуковника-пилота Миленка Павловића и истакао да су управо његов живот и страдање, као и других хероја наше авијације, слика и прилика свега онога са чим се Србија суочавала кроз своју историју.

Немерљива је величина подвига Миленка Павловића, као и мајора Радосављевића, потпуковника Ђурића, генерала Величковића и стотина наших пилота који су се својим делима уписали у бесмртност. Остајемо заувек дужни и њима и њиховим породицама. Одајемо им почаст и захвалност јер су отаџбини дали оно највредније што су имали – своје животе. И управо њима дугујемо данас да њихова деца, унуци и њихови наследници, нове генерације пилота на нашим аеродромима, и сва друга деца Србије одрастају у миру, да грађимо Србију у којој ћемо рађати децу у изобиљу и градити и развијати економски модерну јаку државу – рекао је министар Стефановић.

је „Нико није рекао нећу“ посвећено свим страдалим припадницима рода авијације, а поводом празника, на батајничком аеродрому приређен је и дефиле јединица, чијим припадницима су додељене награде и похвале.

Честитам вам свима празник и славу рода авијације. Када сам први пут дошао на овај аеродром са генералом Жарковићем као министар одбране, могао сам да видим у очима овог сјајног официра две ствари. Једна је туга због изгубљених другова, наших официра, подофицира и војника који су свој живот дали за Србију, а друга је понос, јер су сви ови храбри људи увек бирали само своју земљу и свој народ. Хоћу данас да се захвалим и Душку Жарковићу и свима вама, сјајним људима нашег Ратног ваздухопловства и противваздухопловне одбране због свих жртава, ваше борбе, истрајности, али и због тога што сте учинили да цео народ буде поносан на вас – рекао је министар Стефановић.

Он је рекао да је то поштовање и дивљење читаве земље тешко заслужено у неравноправним ратовима које смо морали да водимо.

Ратовима који су заустављали и јачање и развој наше земље, у којима смо показивали да код нас нема назад, у којима нико није рекао нећу – јер се бранила наша светиња, наша отаџбина. Ратовима у којима смо показали од чега смо саздани, колико смо храбар и неустрашив народ, поготово зато што смо водили праведне битке. Ти ратови, нажалост, учинили су и да останемо без наших најмилијих, дедова, бака, очева, мајки, наших најближих, да се наши војници докажу, не чудима технике, већ пре свега својим срцем, јер са тим смо излазили много пута и пред много бројнијег непријатеља, и ти ратови су нам оставили дубоке ожигљке, због њих смо ову земљу морали често да грађимо испочетка. А

Како је поручио министар Стефановић, управо зато Србија данас свим снагама чува мир, јер зна добро шта је цена ратова и сукоба.

Зато данас припадници нашег Ратног ваздухопловства нису остављени да се ослањају само на своју храброст и велико јуначко срце, већ смо на челу са председником Александром Вучићем учинили све да данас поседујете ескадрилу модернизованих Мигова-29, борбене хеликоптере Ми-35, транспортне хеликоптере Ми-17, Х145-М, ракетне системе противваздухопловне одбране попут ФК-3 и „Панцира“, беспилотне летелице. Зато тестирамо и наш „легаз“ и планирамо да започнемо његову серијску производњу. Управо зато да бисмо снагом наше војске јасно ставили до знања свакоме да Србија жели мир, али да ником неће дозволити да убија њену децу и да је сваком ко и помисли да угрози безбедност нашег народа боље да од тога одустане – рекао је министар Стефановић.

Он се на крају обраћања захвалио још једном свим припадницима Ратног ваздухопловства и ПВО што су увек уз свој народ.

То је велика ствар, јер ми имамо само једну отаџбину, једну једину Србију. Очекујем од вас да непоколебљиво чувате небо наше отаџбине и желим вам пуно успеха у даљим каријерама и вашим животима. Живела Војска Србије! Живела Србија! – рекао је министар Стефановић.

Обележавању Дана авијације присуствовали су и командант 126. бригаде ВОЈИН пуковник Александар Дучић, начелник Кабинета министра одбране пуковник Стеван Котарић, породице погинулих припадника РВ и ПВО, некадашњи команданти јединица и представници локалне самоуправе.

Делегацију УВПС Земун предводио је председник ОпОд Славко Дошеновић и члан МО УВПС Батајница Саво Богуновић.

Нове уредбе за куповину јефтиних станова за припаднике снага безбедности

УВАЖЕН РАДНИ СТАЖ

Влада Р. Србије усвојила је две нове уредбе којим се регулишу услови за куповину стана за припаднике снага безбедности (јефтине станове) на које имају права и КВП.

У овим уредбама регулисана су три критеријума по којима ће се утврђивати редослед за куповину стана на локацији Београд и Нови Сад.

Први критеријум је да ће се редослед утврђивати на основу ефективног радног стажа изражен у данима, који доставља Управа за традицију стандард и ветеране (стамбени орган), Генералном секретаријату Владе Р. Србије.

Други параметар је тачно време када је извршена пријава - Апликација - електронским путем.

Трећи критеријум је да лице које се пријави, право приоритета на локацији Београд, ако има пријављено пребивалиште у Београду пре 26.07. 2019. г., а на локацији Н. Сад, приоритет имају лица који имају пријављено пребивалиште на територији АП Војводине пре датума 25. 05. 2021. године.

Право на куповину стана немају лица која су решила коначно стамбено питање по било ком основу као и они који су своје стамбено питање решили путем доделе кредита од 20.000 евра.

Право на куповину стана имају лица која немају никакав стан, као и они који имају делимично решено стамбено питање, конкурсираним за било коју структуру стана. Право приоритета за куповину стана има прво лице без стана, а лице које има неодговарајући стан може остварити право под условом да та куповина стана није заинтересовано лице које нема никакав стан.

Сви заинтересовани који досада нису поднели изјаву за жељену локацију могу да је доставе на адресу: Управа за традицију стандард и ветеране, Одељење за стамбене послове, Улица Немањина 15, Београд. Они који су раније доставили изјаву не морају да достављају нове, осим ако је дошло до измене неких података. Изјаве се оверавају код јавног бележника. Образац расписан јавни позив за куповину станова информације ће бити достављене на сајту www.ssb-srbija.rs, када Удружење војних пензионера добије информацију од Министарства одбране, писмено ће обавестити све Општинске и Градске организације, а информацију ће бити доступна и на сајту УВПС.

Председници општинских и градских организација УВПС обавезни су да са овим актом упознају сва заинтересована лица.

Разговор са командантом Копнене војске

САРАДЊА ЗА ПРИМЕР

Командант Копнене војске ВС генерал-потпуковник Милосав Симоновић примио је представнике нишке организације војних пензионера. Разговор је протекао у веома пријатној и срдечној атмосфери.

Новоизабрани председник Градске организације Зоран Јашовић захвалио је на изванредној сарадњи и помоћи коју командант лично и јединице КоВ годинама пружају нишкој организацији војних пензионера.

Зоран Јашовић је навео да је успостављена сарадња са првим комшијама, Удружењем пензионисаних подофицира. Сарадња се огледа у обостраном уважавању и заједничкој борби за остваривање права војних пензионера. Сарадњу су здушно подржали чланови Гр.Од. УВПС Ниш.

Изражена је захвалност генералу Симоновићу који сваком војном пензионеру појединачно упућује честитку за новогодишње и божићне празнике и једном

годишње позива све војне пензионере Ниша на дружење у Дому Војске.

Представници војних пензионера позвали су генерала Симоновића и генерала Стаменковића да присуствују обележавању Дана нишких војних пензионера. Замолити су команданта КоВ да им помогне у организацији једнодневних спортских такмичења.

Потпредседник УВПС Ниш, Небојша Живковић је истакао да су нишке војни пензионери организовани у 11 месних организација, да су у саставу те организације чланови из Алексинца, Соко Бање, Сврглига и Беле Паланке.

Генерал Симоновић је рекао да ће покушати да обезбеди просторију за војне пензионере у Алексинцу.

З. Ј.

Начелник Генералштаба ВС у посети Крушевцу

САРАДЊА КАКВА СЕ ПОЖЕЛЕТИ МОЖЕ

Градоначелник Јасмина Палуровић 13. јула приредила је пријем за начелника Генералштаба Војске Србије генерала Милана Мојсиловића са сарадницима. Пријему је присуствовао и председник Скупштине града Крушевца Предраг Вукићевић.

Ово је била прилика да се још једном обострано похвали однос и међусобна сарадња Војске Србије и града Крушевца. Истакнута је спремност Војске Србије да, кад год је то потребно, пружи помоћ и подршку грађанима Крушевца и околине, као и свим другим деловима наше земље.

Градоначелник Јасмина Палуровић захвалила се на посети, уз напомену да је локална самоуправа увек ту за било какву помоћ гарнизону Крушевца у оквиру својих законских надлежности.

Мр А. Симоновски

Признање директору Фонда за СОВО

КЊИГА НА ДАР

Општински одбор Звездара и Гроцка донео је одлуку да се заслужним појединцима и институцијама за успешну сарадњу, доделе пригодна признања.

Између осталог одлучено је да се Директору Фонда за СОВО пуковнику др Радану Костић додели књига. То признање му је уручио председник УВПС Звездара и Гроцка, пуковник у пензији Милован Лалић, а у склопу обележавања Видовдана. Приликом уручења књиге са посветом ОпОд УВПС Звездара и Гроцка, истакнута је међусобно успешна сарадња Фонда за СОВО и ОпОд УВПС Звездара и Гроцка. Посебно је истакнуто да је Фонд за СОВО за време најтежег дела епидемије ковида 19 ангажовао људство ради достављања лекова појединим војним осигураницима, између осталих и члановима УВПС Звездара и Гроцка.

Директор Фонда за СОВО је изразио задовољство због одговорног односа према одржавању просторија у надлежности Фонда за СОВО, а које користи УВПС Звездара, као и помоћи коју ОпОд Звездара и Гроцка пружа станарима станова у надлежности Фонда за СОВО, у улицама Кисела Вода и Душан Радовић.

М. М.

Хуманитарни рад градске организације УВПС Ниш

ПЕНЗИОНЕРИ ЗА ДЕЦУ

Заједничким планирањем и сарадњом, реализована је још једна акција са педагогом Маријом Боснић и Александром Илић, одговорним лицем вртића „Цврчак“ из Ниша и руководства Градске организације Удружења војних пензионера Ниш.

Наиме, руководство Гр.Орг. УВПС Ниш је прикупило одређену количину пластичних чепова, коју је у јулу месецу 2022. године предало представницима вртића „Цврчак“ из Ниша.

Оваква сарадња употпуњује друштвени контекст развоја деце. Приоритетни циљ је одржавање и проширење еколошких активности и културе деце као локалну заједницу места учења и одрастања деце.

Наставићемо и проширити даљу сарадњу између Јавне предшколске установе „Пчелица“ из Ниша и Градске организације Удружења војних пензионера Ниш.

З. Јашовић

У Нишу обележена 81-годишњица од антифашистичког устанка

ПОНОСНИ НА ПРЕТКЕ

Полагањем венаца на споменик „Искра слободе“ у Парку хероја у Нишу, започела је манифестација обележавања 81-годишњице од антифашистичког устанка у Србији, која ове године носи назив „Свет без рата, мир и слобода у свету“. Венце су положили државни секретар у Министарству за рад, запошљавање, борачка и социјална питања Миодраг Капор, заменица градоначелнице Ниша Душица Давидовић, представници Војске, Полиције, Српско-руског хуманитарног центра и многобројна удружења међу којима и Удружење војних пензионера града Ниша.

Након полагања венаца одржана је све-

чаност на платоу испред Градске куће. Покровитељ овогодишње манифестације „Свет без рата, мир и слобода у свету“ је град Ниш.

Присутнима се обратио члан председништва СУБНОР-а Србије Анђелко Милићевић следећим речима: „Вашим и нашим присуством, ми борци и њихови потомци, дајемо скроман допринос величанственој антифашистичкој борби нашег народа, који је у четворогодишњој борби дао немерљив допринос склањању ове антицивизацијске немани, широм наше мајке Србије. Наши преци су увек били у првим борбеним редовима кад год је требало да се брани слобода и да то никада не смемо да заборавимо“.

Манифестацији је присуствовао и државни секретар у Министарству за рад, запошљавање, борачка и социјална питања Миодраг Капор, који је поручио да наши борци, преци и жртве које је народ поднео никада не смеју да се забораве, јер су они заслужни за слободу.

„Срца устрепере када нас мисао врати 81 годину уназад. Мисао је вечна као што је и вера вечна, она нас подиже и уздиже, улива нову снагу и енергију. Понос је српска реч којом је испуњен трептај нашег срца и једног херојског доба“, казала је Душица Давидовић, заменица градоначелнице Ниша.

3. Јашовић

Видовданске манифестације

ПОШТА КОСОВСКИМ ЈУНАЦИМА

Поводом Дана града – Видовдана и обележавања 633. годишњице Боја на Косову, изасланик председника Републике Србије Дарија Кисић Тепавчевић предводила је церемонију одавања државних и војних почести и полагања венаца на споменик Косовским јунацима.

Министарка Дарија Кисић Тепавчевић, положила је венац на Споменик косовским јунацима и одала пошту српским ратницима страдалим у ослободилачким ратовима.

Поводом Видовдана, венце на Споменик косовским јунацима положили су бивши градоначелник и директор БИА Братислав

Гашић, градоначелник Јасмина Палуровић, начелник Расинског управног округа Иван Анђелић, делегације Војске Републике Србије, МУП-а Србије, побратимских градова, Удружење Крушевљана у Београду, СУБНОР-а, Резервних војних старешина, политичких странака, слободарских организација и удружења.

Након полагања венаца на Споменик-обележја, представници руководства Града, директор БИЕ, високе званице, градови побратими и други гости, придружили су се многобројним грађанима у литији која је пошла из цркве Лазарице.

У центру града, на платоу Трга косовских јунака, свечано је откривен Споменик Станиславу Биничком, композитору, диригенту и педагогу. Сматран је највећим представником српске класичне музике. Аутор је прве српске опере „На уранку“. Пошта му је одата у селу Јасика, поводом 150 година од рођења. Уз његову најпознатију композицију „Марш на Дрину“, споменик су открили градоначелник Јасмина Палуровић, бивши градоначелник и директор БИА Братислав Гашић и песник, члан Градског већа Момир Драгићевић, који је и иницијатор идеје.

Гости су сутрадан положили венце на Споменик косовским јунацима и присуствовали свечаном отварању споменика прослављеном српском композитору Станиславу Биничком. У вечерњим сатима имали су прилику да слушају прву српску оперу „На уранку“ и концерт Уметничког ансамбла Министарства одбране који носи име завичајног композитора.

На свечаној седници Скупштине града Крушевца, традиционално су додељени Видовданска награда и признања најзаслужнијим организацијама и појединцима.

Мр Александар Симоновски

Дан родољуба у касарни „Цар Лазар“ у Крушевцу

СЕЋАЊА НЕ БЛЕДЕ

Поводом Дана страдања у Првом светском рату у касарни „Цар Лазар“, 14. јула ове године, на Споменик-обележје стрељаним и вешаним родољубима положени су венци. У име града Крушевца венац је положила градоначелница Јасмина Палуровић.

Свечаност је реализована у организацији Команде гарнизона Крушевац.

У име Команде гарнизона венац је положила делегација Центра АБХО са командантом пуковником Сибином Динчићем на челу.

Венце су положили и начелник Расинског округа Иван Анђелић, делегације СУБНОР-а, ОРБС, Удружења за неговање традиција ослободилачких ратова, Удружења ратних војних инвалида, Кола српских старата, Удружења пензионера „Цар Лазар“ и други.

Делегацију Удружења војних пензионера Крушевац чинили су председник Душан Самарџић и секретар ГрОд Горан Мишковић.

Одавањем поште и полагањем венаца обележено је сећање на стравично страдање, када је 14. јула 1916. године у касарни „Цар Лазар“ обешено осам родољуба са територије општине Брус, који су осуђени од стране аустроугарског војног генералног гувермана, (Крушевац му припадао). Наиме, у току лета 1916. године аустроугарске власти су откриле једну од организација које су имале задатак да припреме противдржавни покрет. Окупаторска истрага дошла је до података који су јој били довољни да ухапсе 38 виђенијих људи из крушевачког и брусског краја, као и неке угледне Београђане, који су се у овом крају затекли по слому српске одбране у јесен 1915. године. Испитивањем затвореника, непријатељ је дошао до закључка да је заиста у питању била тајна организација са седиштем у Брусу и под вођством Сибина Јеличића, велеиндустријалца. Суђење је одржано 11. јуна 1916. године у Крушевцу. Оптужени су осуђени на смрт вешањем „због злочина против државне силе, завере и подстицања народа да не предаје оружје“.

А. Симоновски

16. класа ППШ из Сарајева прославила јубилеј

ЕВОЦИРАЊЕ УСПОМЕНА ИЗ МЛАДОСТИ

Бивши питомци 16. класе Пешадијске подофицерске школе, који су у Центар војних школа „Маршал Тито“ Сарајево у војнички строј ступили као голобради младићи 1967. године а „пришили“ прве старешинске чинове, три године касније, (17. јула 1970 у Београду) дружењем и евоцирањем незаборавних успомена из питомачког живота обележили су 52 пе од завршетка школовања.

По резултатима и успесима у обуци 16. класа се сматра за једну од најуспешнијих генерација у ППШ. Класа је бројала око 200 питомаца, сврстаних у шест питомачких водова.

Обележавању годишњице завршетка школовања, истог датума, 17. јула, у Београду, поред бивших професора Радисава Ристића, Зорана Јакшића и Мирослава Михајловића, који је био командир 1. вода,

присуствовали су: Здравко Џомлија, Зоран Живић, Звонко Цекић, Раде Лазић, Стевица Дајић, Гојко Ружић, Милан Дабић, Виктор Јурлека, Саво Ђукић (дошао из Марибора), мр Јово Станишић, Божић Васић, Риста Петровић, Милета Јаковљевић, Мило Абазовић, Никола Мићуновић, Живко Матић, Антон Хорват, Ратко Тодић, Миленко Лазић, Новак Николић, Михаило Макијевић, Адем Бећиревић ...

И ова прослава, као и многе раније, де-

по су мр Јове Станишића, који је успео, уз велико залагање и труд да окупи бројне некадашње питомце, који су служећи у ЈНА, Војсци СР, СЦГ и Србије данас у заслуженој пензији.

Иначе, прослава јубиларне 50-те годишњице од завршетка школовања 16-те класе ППШ била је предвиђена пре две године, али је због епидемије короне одгођена.

З. Ј.

Поход на Власину

НА ИЗВОРУ ЖИВОТА И ДУХОВНОСТИ

Градски одбор УВПС Ниш 6. августа организовао је једнодневни излет на Власину. Веома лепо и пријатно јутро за путовање, за које се тражило место више, најавило је да ће то бити прелеп доживљај.

По поласку из Ниша госпођа Рада Лазаревић образложила је детаљно план пута и сатницу. За само око сат и по времена војни пензионери обрели су се у још успавану и сунцем обасјану Сурдулицу, варошицу на југу

жњом људском оптерећених бугарских националиста током Великог рата и Другог светског рата. Наиме за време Великог рата Сурдулица је била сабирни логор за мученике са југа Србије који ничим нису допринели да страдају, осим што су били Срби. У том погрому свакодневно је довођено 300-400 измучених становника Топличког, Јабланичког и Пчињског округа. Тачан број утамничених, а потом зверски побијених није утврђен, али

ни виђеним и прочитаним кренули су ка висоравни Власини и Власинском језеру. Госпођа Рада је успут исцрпно путнике упознала са карактеристикама Власине као законом заштићени предела изузетних одлика. Предиван поглед на висораван и језеро одушевио је све. Након успона и краткотрајне вожње око језера уследио је силазак ка Стрезимировцима, граничном прелазу према Бугарској.

То је прелеп крајолик опасан шумом кривудавим путем поред потока Вучје (са Грубиним потоком у селу Клисура чине реку Јерму). Уследила је посета селу Клисура са црквом из 1837. године, којој је Краљ Александар 1924. године поконио два звона. Том приликом је и отворио Спомен-костурницу у Сурдулици. Врло брзо стигло се и до новоосноване Коњушнице „Сокол“ власника Арсена Андрића повратника из Ниша, а потом и у центар села Кострошевци са црквом Св. Никола из 1839. године. У порти манастира Ваведње Пресвете Богородице у селу Паља дочекао их је Игуман Отац Прохор са брачним паром Живаном и Рашком Лазаров. Након обиласка цркве и разгледања унутрашњости (не ометајући рад конзерватора), паљења свећа и молитви у тишини, излетници су посетили два извора лековите воде преко потока, испод столетне букове шуме.

О Манастиру је говорио Отац Прохор, сажетом причом о томе

да је то једна од најстаријих цркви у Европи (датира по неким подацима из деветог века, а да је прва реконструкција рађена у 13. веку). У том Манастиру често је навраћао Свети Сава, а његове мошти су ту ноћиле и приликом преношења из Трнова. Отац Прохор се са супругицима Живаном и Рашком (који живе већ три године у селу Кострошевци и на чијој кући се вијори наша тробојка, као последња кућа Србије, удаљена од границе ваздушном линијом око 500 м), потрудио се и показао гостољубивост угостивши намернике освежавајућим напитком, пројом, колачима и кафеом.

Напуњени духовном енергијом и освежени излетници су кренули назад ка Власини. Успут су, на петнаестак минута, свратили у Коњушницу „Сокол“ и упознали се са активностима на очувању аутохтоне расе на овим просторима. Након духовног дана боравка на овој планини крвна слика тотално поправи. Шетња око језера и вожња катараном употпунили су садржај овог прелепог путовања. И за очи и за уста, а богами и за душу. Вођа пута Миљинко Николић је водио рачуна да све протекне уреду и без проблема. Излетници су захвалили и поздравили комплетну организацију тог путовања. Вођу пута и возача – громогласним аплаузом и великим интересовањем за нови излет.

И. Милошевић

прелепе Србије. Посетили су Храм посвећен Светом Ђорђу и Спомен-костурницу сурдуличким жртвама, те се поклонили сенима који су невини страдали од умом поремећених и мр-

се зна да је то око 30.000. О зверству сведочи и лобања са бајонетом из које крвник није могао да га извади.

Након потресног обиласка Спомен-костурнице, резигнира-

Излет нишких војних пензионера

СУСРЕТ СА ИСТОРИЈОМ

Нишка градска организација УВПС, је крајем јуна организовала излет у Крушевац, манастир Љубостињу и Врњачку Бању.

Прво место било је Крушевац. Предање каже да је тај град добио име по камену крушца, облом речном камену којим је већим делом то насеље и сазидано.

После Косовског боја, Крушевац постаје престоница вазалне Србије којим управља Милица, а касније њен и Лазарев син, деспот Стефан, који потом престоницу сели у Београд.

Пензионери су обишли цркву Лазарицу, која је уз крушевачки град, најстарије, највредније културно добро у граду. Подигао ју

је кнез Лазар као придворну цркву своје новосаграђене престонице у славу првог сина Стефана, наследника престола. Изграђена је највероватније између 1376. и 1380. године. Испред цркве освештана је српска војска пред полазак у Косовски бој.

Пут је излетнике водио до манастира Љубостиња. Посвећен је Успењу пресвете Богородице. То је задужбина кнегиње Милице. Грађен је од 1388. до 1405. године. У Љубостињи су сахрањене кнегиња Милица (монашко име Јевгенија), жена кнеза Лазара и монахиња Јефимија (Јефронисија),

које су се после Косовске битке овде замонашиле са бројним удовицама српских властелина изгинулих у бојевима на Марици и Косову пољу. Данас је Љубостиња женски манастир који чува и одржава око педесет монахиња.

Посетити највећу бању у Србији никад није сувишно, и увек кад дођете, видећете нешто ново и лепо, а што је најважније лепо ћете се одморити и уживати. Овога пута је Врњачка Бања показала све своје чари.

З. Ј.

Једнодневно дружење

ПРИЛИКА ЗА ОПУШТАЊЕ

Користећи сунчан јулски дан, ГрОД УВПС Крушевац организовао је за своје чланове, чланове породица и КВП једнодневно излет. Са њима су пошци и чланови Удружења за борбу против шећерне болести, са председницом професорицом Латинком Милојевић на челу.

План путовања је гласио, посетити манастир Тумане и Голубачки град, односно тврђаву Голубац.

У раним јутарњим сатима раздрагана дружина кренула је пут манастира Тумане, а за све време путовања, водич им је био секретар ГрОД Горан Мишковић, који се за ову прилику изузетно добро припремио, дајући детаљна објашњења током путовања.

Прва радна тачка била је посета манастиру Тумане. Пошто је посета била најављена, сачекао их је један од монаха, увео у манастир и одржао литургију у трајању од четрдесетак минута. Након тога један од свештеника свеобухватно их је информисао о историјату манасти-

ра Тумане.

Након краћег одмора, куповине брошура и црквених реликвија, које производи братство манастира, дружина је кренула да посети тврђаву, „Голубачки град“.

Дочекао их је водич, који је пре самог обиласка, дао основне податке о самој тврђави: да је у питању средњовековно здање и да је споменик културе од изузетног значаја...

У новембру 2018. је објављено да се обнова тврђаве приводи крају и да је 90 одсто радова завршено. Обновљена тврђава је свечано отворена 29. марта 2019.

Као и на сваком излету организован је и заједнички ручак у хотелу „Голубачки град“, где су излетници имали прилику да се опусте уз добру храну и пиће, да сумирају своје утиске и да праве план за неки наредни излет.

Дружина се вратила у Крушевац са пуно несвакидашњих утисака, са жељом за нова дружења и још интересантнија путовања.

Мр А. Симоновски

Обележен Дан санитетске службе у Нишу

ГРАДИЋЕ СЕ УРГЕНТНО ПРИЈЕМНИ БЛОК

Поводом обележавања Дана санитетске службе, у кругу Војне болнице у Нишу, одржан је парастос и положени су венци на споменик оснивачу те болнице др Владану Ђорђевићу и на споменик умрлим од тифуса у периоду од 1914. до 1915. године.

По речима управника Војне болнице, пуковника др Вељка Милића, 30. јул је значајан по томе што је доктор Емерих Линдермајер 1839. године постао први човек српског санитета.

„Он је својим радом поставио темеље модерној санитетској служби Војске Србије и поводом тог дана припадницима војне болнице прочитане су честитке које су упутили Небојша Стефановић, министар одбране, начелник Генералштаба генерал Милан Мојиловић и начелник Управе за војно здравство генерал Радивоје Анђелковић“, казао је др Вељко Милић.

Он је подвукао да је Војна болница делила судбину наше Србије.

„Наши планови се базирају на даљем развоју и очувању Војне болнице као војне установе, тако да у наредном периоду планирамо почетак изградње ургентно-пријемног блока“, објашњава Милић.

Управник болнице је поручио да се тренутно монтира мултислајсни скенер најновије генерације, а у току прошле године Војна болница је добила и апарат за спирографију, нови тест оптерећења и ортопан.

Један од приоритета у наредном периоду је и потписивање уговора са Републичким фондом за здравствено осигурање, што ће омогућити пацијентима да у Војну болницу долазе са упутом из домова здравља и да се ту здравствено збрину.

„Планирамо и набавку санитетског хеликоптера, увезивање дежурне екипе у току 24 часа, да би могли да испоштујемо онај златни сат за збрињавање оболелих и повређених, а такође и сарадњу са Медицинским факултетом, јер ми имамо доста припадника који су завршили докторске студије“, додо је Милић.

З. Јашовић

Нови командант Расинске бригаде примио дужност

ВЕЛИКА ОЧЕКИВАЊА

У Расинској бригади Крушевац, у касарни „Цар Лазар“, пред постројеним јединицама Гарнизона и бројним гостима, извршена је примопредаја дужности команданта тог састава ВС. Свечаној церемонији присуствовала је градоначелница Јасмина Палуровић, начелник Расинског управног округа Иван Анђелић, представници општина Расинског управног округа, начелник Полицијске управе Крушевац, представници јавних предузећа и установа, и Крушевачке Епархије СПЦ, а и доскорашњи командант Расинске бригаде Раде Рђаковић.

Након државне химне и почасте заставног вода, присутнима се обратио начелник Штаба Команде за обуку Војске Србије бригадни генерал Мухарем Фазлић.

„Наредбом министра одбране на место команданта Расинске бригаде постављен је потпуковник Милоња Бубања. Потпуковник Бубања обављао је бројне дужности са веома великим успехом, што га је препоручило да добије ову одговорну дужност. Очекујемо да одржава и унапреди резултате и успехе ове бригаде, као и да настави изузетну сарадњу са локалном самоуправом“, рекао је генерал Фазлић.

Потпуковник Горан Марковић који је до сада заступао команданта Расинске бригаде, захвалио је старешинама и војницима на изузетној сарадњи, а новом команданту је пожелео успехе у раду.

Новопостављени командант потпуковник Милоња Бубања рекао да му је велика част што му је указано поверење да буде на челу једне овакве бригаде. „Бити на челу Расинске бригаде је поред велике части и велики изазов, али надам се да ћемо сви заједно да постигнемо још боље резултате. Од вас, колега официра, подофицира и војника, тражим поштовање закона и војничких норми, поштен рад и редовно испуњавање свих задатака, јер само јак колектив може да донесе успех. Од данас, за мене и вас нема неуспеха. Министарству обећавам да ће Расинска бригада наставити са постизањем добрих резултата на свим пољима, а са локалном самоуправом и цивилним сектором наставићу досадашњу добру сарадњу на обостраном нивоу“, рекао је у свом првом обраћању потпуковник Бубања.

Потпуковници Марковић и Бубања, уз присуство генерала Фазлића, потписали су записник о примопредаји дужности.

Мр **А. Симоновски**

Неговање традиција НОР-а

КАД СУ СРЕМЦИ КРЕНУЛИ

Месно удружење бораца НОРА-а Батајница, у сарадњи са удружењем ОпОд УВПС Земун, организовало је посету Спомен-комплексу погинулих борцима Срема и Источне Босне и Прве војвођанске Ударне бригаде, које се налази у Доњој Трнави код Бјелгине.

На спомен-костурници где је сахрањено 567 бораца уклесана су 3.722 имена, а од тога 2.500 бораца из Војводине.

При доласку на зборно место спонтано је отпевана песма „Кад су Сремци кренули са те Фрушке горе...“

Из удружења војних пензионера Батајница - Земун полагању венца присуствовао је председник Удружења Славко Дошеновић, а у име СУБНОР-а Батајница – Елеонора Опачић и Драган Керечки.

Члан УВПС Бисенија Јуријевић положила је венац на спомен-плочу на којој су уписана имена њеног оца и стрица.

Т. Митушев

Додела социјалне и хуманитарне помоћи у јуну 2022. године

ДА ОЛАКША ЖИВОТ

На основу Правилника о социјалној и хуманитарној помоћи, Удружења војних пензионера Србије, Извршни одбор, на седници одржаној 1. јула, размотрио је захтеве достављене у јуну и донео одлуке о додели једнократне социјалне и хуманитарне помоћи:

А) Материјално стање

На основу члана 5., а у вези са чланом 4. став 1. тачка 1. Правилника

ОпОр Бачка Топола НБ: 34.000 по7 члану 12.475,00 динара;

ОпОр Зрењанин МП: 34.000 по члану 9.805,96 динара;

ОпОр Врање МД: 32.000 по члану 10.495,00 динара;

ОпОр Ниш МН: 32.000 по члану 13.923,33 динара;

ОпОр Смедерево СЉ: 34.000,00 – по члану 15.485,20 динара;

ОпОр Панчево ЈЖ: 32.000,00 – по члану 10.643,81 динара;

Б) Здравствено збрињавање

На основу члана 5. а у вези са чланом 4. став 1. тачка 2. и члана 3. став 2. Правилника, без ограничења по издржавањем члану.

ОпОр Краљево СВ: 15.000

ОпОр Панчево ВС: 20.000

ОпОр Краљево МТ: 20.000

ОпОр Зрењанин МЈ: 25.000

ОпОр Жајчар УИ: 25.000

ОпОр Нови Сад ПМ: 25.000

ОпОр Ниш ЦР: 25.000

ОпОр Краљево ТЗ: 25.000

ОпОр Ниш БС: 25.000

ОпОр Ниш ВС: 10.000

ОпОр Вождовац СМ: 25.000

ОпОр Смедеревска Паланка ПМ: 10.000

ОпОр Сремска Митровица БС: 10.000

ОпОр Алексинац МС: 10.000

ОпОр Земун СВ: 20.000

ОпОр Шабац КР: 15.000

ОпОр Обреновац НР: 10.000

Новчана средства су уплаћена на текуће рачуне 6. јула. Захтеви који буду достављени од 1. до 31. јула, а који нису решени а достављени су, биће решавани почетком августа

Извршни одбор

Додела социјалне и хуманитарне помоћи у јулу 2022.године

ЛЕТЊЕ ОСВЕЖЕЊЕ

На основу Правилника о социјалној и хуманитарној помоћи Удружења војних пензионера Србије, Извршни одбор је на седници одржаној 5.августа, размотрио захтеве достављене у јулу 2022. године и донео је одлуке о додели једнократне социјалне и хуманитарне помоћи:

А) Материјално стање

На основу члана 5.а у вези са чланом 4. став 1. тачка 1. Правилника

Оп Ор Сомбор РР: 34.000,00 – по члану 15.578,24 динара;

Оп Ор Нови Сад ТТ: 32.000,00 – по члану 17.733,10 динара;

Оп Ор Нови Сад ШМ: 28.000,00 – по члану 15.035,67 динара;

Оп Ор Ниш ЈИ: 36.000,00 – по члану 13.045,10 динара;

Оп Ор Вождовац БН: 28.000,00 – по члану 17.899,60 динара;

Оп Ор Бела Црква КС: 34.000,00 – по члану 11.560,56 динара;

Оп Ор Крушевац ЦЈ: 32.000,00 – по члану 16.372,61 динара;

Оп Ор Шабац ЋД: 32.000,00 – по члану 16.189,11 динара;

Оп Ор Сремска Митровица БД: 28.000,00 – по члану 15.487,44 динара;

Б) Здравствено збрињавање

На основу члана 5.а у вези са чланом 4. став 1. тачка 2. и члана 3. став 2. Правилника, без ограничења по издржавањем члану.

Оп Ор Крагујевац ЈР 15.000,00 –п Ор Нови Сад СБ: 25.000,00 –

Оп Ор Ниш КС: 25.000,00 –

Оп Ор Нови Сад ЈМ: 25.000,00

Оп Ор Нови Сад ЗМ: 25.000,00

Оп Ор Чачак ЈМ: 25.000,00 –

Оп Ор Чачак ЖВ: 25.000,00 –

Оп Ор Звездара ИД: 25.000,00

Оп Ор Чачак ЧМ: 25.000,00 –

Новчана средства су уплаћена на текуће рачуне 8. августа. Захтеви који буду достављени од 1. августа до 31. августа, који нису решени а достављени су, биће решавани почетком септембра 2022. године.

Извршни одбор

Земунци у Новом Саду ПОЧЕТАК НОВЕ САРАДЊЕ

Чланови Општинског одбора УВПС Земун, које је предводио председник Славко Дошеновић, боравили су један дан у Новом Саду, превозећи се новоустановљеном линијом електричног воза великом

брзином. Дочекали су их чланови Градског одбора УВПС са Милорадом Орељем на челу.

Током сусрета разговарало се о проблемима које тиште војне пензионере и о томе како да убудуће сарађују те две организације. Земунски војни пензионери позвали су новосадске да им дођу у госте у октобру, када буду обележавали годишњицу постојања,

Т. Митушев

На питање кад почиње старост може се одговорити на много начина. Административно, то су године када престаје радни век и почиње завршно, пензионерско доба живота које је - што је значајан цивилизацијски искорак - све дуже. Биолошки, то је негде између 70. и 75, када по правилу почиње да се мање или више осећа опадање нечијих менталних и физичких способности.

Биолошко доба се, међутим, често разликује од хронолошког, због чега је све чешће у употреби нови појам „субјективна старост“ која се утврђује кад одговорите на оно чувено питање - колико бисте имали година да не знате колико имате година. У сваком случају, старост је цена дуговечности, мада има све више доказа да је „старење неизбежно, али старост није“.

Примера има много: доајен међу крунисаним главама и шефовима држава или влада је 96-годишња Елизабета Друга, краљица Уједињеног Краљевства Велике Британије и Северне Ирске (као и још неколико земаља Комонвелта, као што су Канада, Аустралија и Нови Зеланд). Њу, у њиховим осамдесетим, прати још девет председника, краљева и премијера, почев од суверена Саудијске Арабије, преко кувајтског емира, врховног лидера Ирана до норвешког краља. Њима ће се, до краја свог мандата, придружити и председник САД Џо Бајден који је на дужност ступио 20. јануара прошле године, два месеца после свог 78. рођендана...

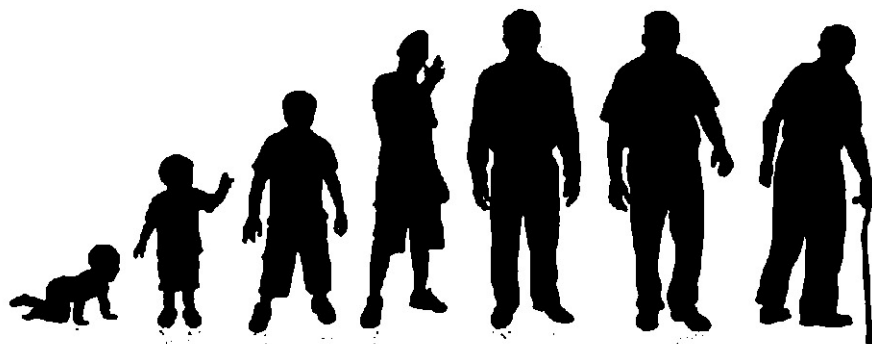
О теми креативне дуговечности недавно су говорила и два ветерана уметности чија је срж „понашати се истинито у измишљеним околностима“ - глуми: 91-годишњи Клинт Иствуд и 88-годишњи Мајкл Кејн, дакле двојица истински глобалних звезда.

Повод да говори о свом раду и о свом животном добу Иствуду је била септембарска премијера најновијег филма „Плачи, човече“ (Cry Macho) у којем је, по ко зна који пут, и носилац главне улоге и режисер. Реч је иначе о филмском уметнику чија је каријера почела давне 1955, овећана је са чак четири Оскара (награде коју додељује холивудски еснаф), и чији крај није на видiku.

- Стигао сам до тачке на којој се питам да ли је било доста, али не и до тачке на којој сам одлучио да јесте - изјавио је Иствуд у интервјуу „Лос Анђелес тајмсу“, у којем на запажање да данас не изгледа онако како је изгледао кад је имао 20 година одговара: - Па шта, то само значи да ће бити више занимљивих ликова које могу да играм.

Главна улога у „Плачи, човече“ - прича о остарелом бившем шампиону родеа који је унајмљен да преко мексичке границе на америчку страну прокријумчари 11-годишњег дечака чија је мајка алкохоличар - Иствуду је понуђена још пре 30 година, када је имао 60, али ју је тада одбио са образложењем да је „сувише млад“. Три деценије касније у тој улози му је, како се исповедио, било много лакше јер овога пута није морао да се претвара да је старац.

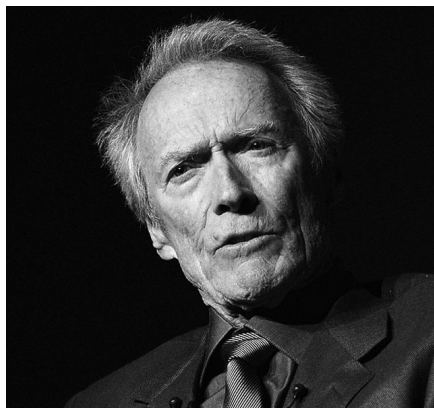
Иствуду још нико није рекао да му је

Примери креативне дуговечности

СТАРЕЊЕ ЈЕ НЕИЗБЕЖНО, СТАРОСТ НИЈЕ

Како се са својим поодмаклим животним добом суочавају две глобално популарне филмске звезде,
Клинт Иствуд и Мајкл Кејн

Клинт Иствуд

Мајкл Кејн

време да се пензионише, јер сви знају да ће то недвосмислено да одбије. Не крије иначе тајну своје дуговечности и доброг здравља и креативности у позном добу, она је уједно реченица: „Не дозвољите да се у вас насели старац“. То практично значи живети испуњен живот, а у његовом случају и проводити више времена у теретани него што је то чинио у младости.

Мајкл Кејн, енглески глумац са племићком титулом и двоструки оскаровац, данас има 88 година, хода са штапом и приметно је мање агилан од америчког колеге. Његова најновија улога била је у прошле године снимљеном филму „Најпродаванији“ (Best-sellers), који је био на програму овогодишњег филмског фестивала у Берлину, да би потом рестрикцију друштвених контаката искористио да напише један трилер роман за који каже да „није баш шекспировски“.

Кејн је свестан протока година и у интервјуу који је 2021. године дао лондонском „Гардијану“ подсећа да је његова

генерација у одласку, наводећи да међу живима нису више ни његова два најближа пријатеља: Роџер Мур (преминуо 2017. у 89. години) и Шон Конери (2020, у 90).

Он каже да му је понуђена водећа улога у једном акционом филму, коју је, као физички захтевну, са осмехом одбио. - Играо сам у 150 филмова, мислим да је то довољно - накнадно је то одбијање појаснио.

Његова размишљања о старењу систематизована су у мемоарима објављеним 2018.

„Ја знам да сам стар, али се не осећам старим. Бар не у својој глави, где је најважније... Виђао сам 70-годишњаке који су већ мртви и 90-годишњаке који уживају у животу. Ја лично остајем млад тиме што одбијам да будем стар, јер на старење не гледам као на проблем, него као на привилегију.“

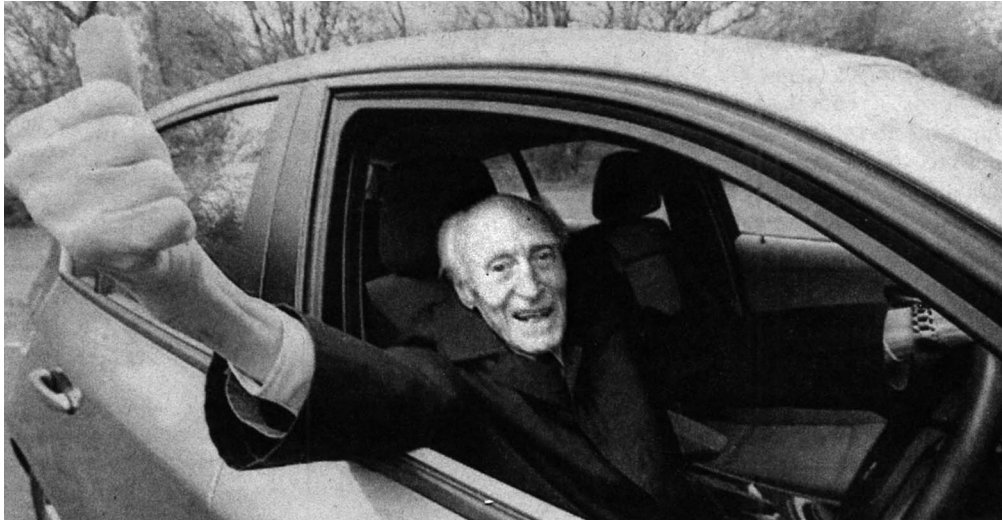
М. Бекин

Извор: Глас осигураника

Дилема на свим меридијанима

КАДА ОДУСТАТИ ОД ВОЛАНА

Саобраћајна незгода у којој је главни актер био супруг британске краљице подстакла је глобалну дебату о возачким дозволама у рукама старијих грађана

Способност управљања возилом у позним годинама је индивидуална ствар

Била би то једна од многобројних саобраћајних незгода која, пошто у њој није било жртава нити теже повређених, не би била вест да један од актера није био неко чији је сваки излазак у јавност повод за медијски публицитет.

Средином јануара 2019. године, на једном локалном путу у Великој Британији сударили су се невелики аутомобил марке „киа“ и снажни џип „лендровер“. Излазећи из споредне на главну саобраћајницу возач џипа је прешао на супротну страну и директно се сударио са долазећим возилом. Судар је био неизбежан али, на срећу, оштећења на преврнутим аутомобилима била су већа од повреда оба возача и путника: једна жена из „кије“ је сломила ручни зглоб, друга је задобила само посекотину, док је деветомесечна беба прошла неповређена. Возач џипа „зарадио“ је само безазлене огреботине.

Испоставило се да је тај возач нико други до принц Филип, то јест војвода од Единбурга, супруг краљице Елизабете, дакле личност из самог врха британске аристократије. Али главна пикантерија из ове незгоде која је одјекнула толико да је на моменат засенила главну националну преокупацију, Брезит, јесте чињеница да је принц тада имао 97 година.

У „лендроверу“ је био сам, наводно је кренуо са једног дела краљевског поседа на други, до кога се стиже јав-

ним друмом. Увиђај који је брзо обављен налагао је и алко-тест, који је прошао (као и жена за воланом „кије“), а незгоду је објаснио сунцем које га је на моменат заслепело.

Све то је ипак било мање важно од питања постављеног не само у британским већ и у глобалним медијима: шта ће 97-годишњак, а поготово личност његовог ранга којој је на располагању сијасет шофера, сам за воланом.

То је био повод и за нову глобалну дебату о возачким дозволама у рукама старијих грађана, односно о старој дилеми - када се растати са воланом.

У Уједињеном Краљевству Велике Британије и Северне Ирске данас је око пола милиона деведесетогодишњака (и 14.450 сениора који су премашили стоту), међу којима њих око 110.000 има важеће возачке дозволе.

Према британским прописима, свима који наврше 70, дозволе аутоматски престају да важе и издају им се нове које морају да обнављају сваке три године, што подразумева и лекарске потврде да су за вожњу способни. Али ни тамо, нити другде, није прописано када се ове грађанске привилегије, коју својим документом оверава држава, морају одрећи.

Крајем прошле године у Уједињеном Краљевству возачке дозволе је имало 11.624 старијих од 95 - међу којима њих 314 има најмање сто година, док су њих четворо у добу од 107 - ма-

да овај податак не говори колико их међу њима заиста седе за волан. Главна недоумица тим поводом јесте да ли су они, с обзиром да у тим годинама неизбежно слабе вид, слух, концентрација и рефлексии, као возачи претња себи и другима.

Консензуса око тога засад нема нигде, између осталог и због противречних статистика о томе. Истраживање које је 2016. спровео један британски универзитет показало је, на пример, да су возачи старији од 70 година били актери у три до четири пута мање саобраћајних удеса него они у добу између 17 и 24 године.

С друге стране, према подацима надлежних служби Европске комисије, у саобраћајним несрећама са фаталним исходом возачи старији од 75 су чешће жртве од просека и њихове повреде у удесима су по правилу теже.

Генерално, нема доказа за опште уверење да су старији возачи опаснији од других. Сигурно је једино да су они опрезнији, док млађи често имају вишак самопоуздања који их подстиче да се превише уздају у своје способности, да прекораче брзину и тиме изазову општу опасност.

Не могу се, затим, сви сениори третирати подједнако: свако стари на свој начин. На њиховој страни је дуго возачко искуство (и мудрост која са тим долази), као и чињеница да је ова категорија возача - по правилу пензионери - за воланом много ређе од оних радно активних, који превалају много више километара и тако повећавају статистичку вероватноћу да буду актери неке незгоде.

Један амерички институт који се бави проблемима старења сачинио је неку врсту квиза који би старијим возачима требало да помогне у самопроцењивању да ли је можда дошло време да више не посежу за кључем аутомобила. Међу питањима која треба поставити себи јесу следећа: да ли вам возачи иза све чешће упозоравајуће трубе, да ли се понекад осећате изгубљено на неком познатом путу, да ли вам се други аутомобили и пешаци изненада појављују ниоткуда, да ли вам чланови породице, пријатељи, па и доктори, све чешће саветују да се оканете вожње, да ли и сами закључујете да за воланом нисте више тако сигурни као некад...

Што се пак тиче принца Филипа, који је пре три године такође као возач био у жижи публицитета, јер је лично на краљевском имању провозао тадашњег америчког председника Барака Обаму и његовог супруга, њега јануарски удес није много погодио - судећи бар по томе што је само два дана после те незгоде снимљен за воланом - потпуно новог „лендровера“!

М. Бекин

Извор: Глас осигураника

Дејан Ристић,
директор Музеја жртава геноцида

ХРВАТСКО УСТАШТВО ЈЕ АУТОНОМНА И АУТОХТОНА ИДЕОЛОГИЈА

Данашње генерације немају одговорност за зло које се догодило од 1941. до 1945, али и те како могу бити одговорне за извртање чињеница, негирање злочина или њихову минимизацију

Након што је обелодањено да Влада Хрватске није дозволила председнику Вучићу да посети Јасеновац, нама у Музеју жртава геноцида јављали су се многи потомци страдалника тог логора, чак и ретки преживели. Питали су да ли то значи да су и њима убудуће забрањене посете, да је непожељан свако ко долази из Србије. Напротив, сматрам да ми сви сад треба да кренемо ка Јасеновцу. То место ће у пијететском смислу бити наше само док смо тамо присутни, док као достојанствени потомци сведочимо универзалну трагедију српског народа, односно историјско искуство геноцида почињеног над Србима у НДХ. Зато смо, поред осталог, упутили иницијативу Министарству просвете да се у програме рекреативних настава, ученичких екскурзија и студијских путовања уврсте историјски и сазнајно најзначајнија места страдања српског народа у Другом светском рату, у земљи, региону и Европи, каже у разговору за „Политику“ Дејан Ристић, директор Музеја жртава геноцида.

Како истиче, поменута одлука званичног Загреба задрла је у најболније питање српско-хрватских односа, које је деценијама гурано под тепих, а сада је еруптирало на најизазовнији могући начин.

„То видимо и по реакцијама релевантних светских институција с којима је музеј у контакту. Многи су, да тако кажем, загрмели на Хрватску, не само јавно већ и кроз дискретне дипломатске канале јер су се власти у Загребу огрешиле о поштовање цивилизацијских тековина, ускративши председнику Србије право да посети највеће страстиште свога народа. Уосталом, не постоје ни прописи, ни норме, али ни ваљани изговори због којих би се потомку жртава три пута онемогућила приватна посета једном таквом месту“, истиче Ристић.

Били сте у одређеној мери укључени у организацију председникове посете Јасеновцу, још од првог покушаја реализације у септембру прошле године. После свега што се минуле седмице дешавало, какве би даље потезе ваљало повући?

Наше је да останемо прибрани, без претераних емоција и непримерених речи. Да „Јутарњи лист“ није обелоданио читаву причу, српска страна ни овог, као ни претходна два пута, не би о томе известила јавност. Сада када је званични Загреб под одређеном врстом чак и међународног притиска да председнику Србије омогући несметан приступ Спомен-подручју Јасе-

Ни деца нису била поштеђена

новац, примерено је и одговорно с наше стране да хрватским властима оставимо простор да изађу из ове крајње непријатне ситуације у коју су сами себе довели. Чули смо да премијер Пленковић каже да ће посете бити, али не у наредних 60 дана. Није проблем, ако се чекало 77 година да највиши званичник Србије посети Јасеновац, сачекаће се још који месец.

Зашто се хрватска страна тако усудно труди да тему Јасеновца, како сте рекли, гура под тепих?

Та тема, нажалост, отвара странице најдубљих понора хрватске повести. А корени геноцидне намере према Србима у Хрватској сежу до дубоко у 19. век. Из делова ондашње хрватске политичке и културне елите нескривено је агитовано како „Србе треба клати и маљем затирати“. Да би геноцид, као ултимативни и апсолутни злочин био могућ, нужно је да му претходи дуготрајна индоктринација чији је циљ да се будуће жртве дехуманизују, да се сведу на штеточине које је оправдано и пожељно истребити. Режим који су успоставиле хрватске усташе отелотворио је ту и такву мржњу коју је спроводио читав државни апарат. Систем концентрационих и логора смрти НДХ у Јасеновцу, у историјском и симболичком смислу, јесте био епицентар страдања Срба, Јевреја и Рома, али се не

сме сметнути са ума да је од 1941. до 1945. геноцид вршен на читавој територији Независне државе Хрватске.

Може ли се закључити да је НДХ била „најбољи ђак“ нациста и Хитлерове Немачке?

И више од тога. Хрватско усташтво је аутономна и аутохтона идеологија. Када бисмо рекли да је НДХ плод нацизма и фашизма, неправедно би је ослободили добродела одговорности. НДХ је била једина државна творевина у Другом светском рату, осим нацистичке Немачке, која је самовољно, самостално и без било чије помоћи формирала логоре смрти и њима управљала. Павелићев режим јесте користио искуства Немачке и Италије, али их је издигао до нивоа апсолутног зла. Тај елемент бестијалности и уживања у наношењу бола жртви пре егзекуције није постојао ни код нациста.

Да ли се о Јасеновцу учи у хрватским школама и на који начин?

Један од могућих одговора на то питање огледа се и у чињеници да је хрватско Министарство просвете и науке у мају послало допис школама да, после периода пандемије, поново почну да доводе ученике у Спомен-подручје Јасеновац, где би се, како је наведено, детаљније упознали

Злодела хрватских усташа у Јасеновцу

с феноменом Холокауста. Тим поводом сам ресорном министру упутио писмо с примедбом зашто је фокус на Холокаусту, када су најмање 65 одсто жртава јасеновачког система логора чинили Срби, од 16 до 17 одсто Роми, а око 15 одсто Јевреји. Очигледно, намера је да се форсирањем меморијализације жртава искључиво једне етничке групе прикрије суштина Јасеновца. Ту суштину је још драстичније промашао италијански амбасадор у Хрватској Пјерфранческо Сако, који је у априлу ове године, приликом одавања поште страдалим у Јасеновцу, истакао како изражава солидарност са – хрватским народом. Одмах сам реаговао протестним писмом због овог прворазредног скандала којим је нанета јавна увреда свим жртвама и њиховим потомцима.

Колико се у свету уопште зна о геноциду над Србима у НДХ?

Ми смо претходних деценија, свесно или несвесно, пропустили да интернационализујемо тему геноцида почињеног над Србима у НДХ и сада се на томе убрзано ради. Настојимо да чињенице стигну на што више адреса, посебно тамо где се дефинишу образовни програми, где се доносе политичке одлуке и одакле се утиче на формирање ставова јавног мњења. С друге стране, Музеј жртава геноцида током

помирења Срба и Хрвата. Данашње генерације немају одговорност за зло које се догодило од 1941. до 1945, али и те како могу бити одговорне за извртање чињеница, негирање злочина или њихово минимизирање.

Када се говори о култури сећања, утисак је да је раздобље након Другог светског рата дуго било оптерећено бременом идеологије?

Антифашизам је цивилизацијско опредељење српског народа. То је вредносни суд и опредељење, а не идеологија. Нарочито не ексклузивно левичарска. Наш проблем је што смо са социјализмом одбацили и антифашизам, несумњиво позитивну историјску тековину. Други су је пак пригрлили са одушевљењем до те мере да је премијер Пленковић поводом обележавања 80 година устанка изјавио како је хрватски народ дао значајан допринос победи над фашизмом. Ми смо као музеј реаговали отвореним писмом, позвавши га да нас упуту у чињенице које нам нису познате. Уједно смо га подсетили на то да није постојао хрватски, већ југословенски антифашистички и ослободилачки оружани покрет у коме су припадници хрватског народа, насупрот Србима, чинили мањи део, те да је једини аутентични хрватски покрет оружани покрет у Другом светском рату

био онај усташки. Истина јесте да је тај покрет дао значајан допринос у Другом светском рату, али јачању нацизма и фашизма.

На почетку сте поменули иницијативу Музеја жртава геноцида у вези са организованим школским посетама бојишницама и местима страдања српског, ромског, јеврејског и других народа у Другом светском рату. Који су незаобилазни топоними на тој мапи?

На ширем, југословенском простору, универзални симбол страдања је без дилеме Јасеновац. У Србији, то је стратиште у Јајинцима. Затим Кадинача, Бубањ, Слободиште, Јабука код Панчева, гробље стрељаних у Краљеву... Шумарице су пример добре праксе континуираног сећања, захваљујући, између осталог, „Крвавој бајци“ Десанке Максимовић и амблематичном споменику Миодрага Живковића. Овом приликом бих нагласио и то да је, имајући у виду изазове с којима се суочавамо као држава и друштво, нужно да напре дефинишемо политику памћења. Из ње проистиче култура сећања јер не можемо неговати сећање на оно о чему недовољно или ништа не знамо. Узмите, на пример, Битку на Козари, чију осамдесетогодишњицу управо обележавамо. Ова епопеја је у ширем српском етничком корпусу готово потпуно заборављена, а реч је о можда и најблиставијем одјеку видовданске етике у 20. веку. Око 3.500 припадника Народноослободилачке војске и партизанских одреда Југославије, махом Срба, штитило је 80.000 српских цивила у збегу, борећи се против десетина хиљада до зуба наоружаних и за злодела врло мотивисаних Немаца и хрватских и муслиманских усташа. На самој планини или касније у систему концентрационих и логора смрти НДХ у Јасеновцу, као и на другим губилиштима страдало је око 40.000 цивила, међу којима је било око 12.000 деце. О том ужасном злочину Музеј жртава геноцида приредио је изложбу која је тренутно у Меморијалном музеју на Мраковици, на Козари. У септембру ће ова поставка с мноштвом аутентичних, потресних експоната бити представљена и у Београду.

Да ли интензивно подсећање на трагичну прошлост, која је деценијама потискивана у заборав, може да разгори мржњу и жељу за осветом?

Напротив, циљ је да се интензивира саосећање, сапатништво, да се пробуди свест да трагедије које су се догодиле српском народу не смеју никада и никоме да се понове. Ретки су народи којима је историја поверила мисију да, сведочећи о властитом страдању, истовремено посведоче о универзалном страдању људског бића у драматичним раздобљима повести. На тај историјски и цивилизацијски зов не смо да се оглушимо. И друго, не мање важно, само наоружани знањем о прошлости, можемо да на најцелисходнији начин одговоримо свим идентитетским и геостратешким изазовима с којима смо суочени. Без истинског утемељења у објективном познавању прошлости и сопственом идентитету бићемо ништа друго до безоблична, обезличена аморфна маса погодна за различите покушаје идентитетских и других (пре)обликовања.

Дарко Пејовић
Извор: Политика

Враћамо се истим путем у Прешево. Опет никога нисмо срели ни видели. На надвожњаку код Чукарке прелазимо магистрални пут и крећемо према северу. После десетак минута стижемо у шиптарско село Рељан које је удаљено око осам километара од државне границе. Јужно од села су положаји Бригадне артиљеријске групе „7“. Командно место дивизиона је у близини сеоске школе. Одбијам да идем на Командно место, већ прођувавам на ватрени положај Хаубичког дивизиона 122 мм.

На положају Бригадне артиљеријске групе „7“ су само основна оруђа. Заклони су одлично израђени. Склоништа за људство и муницију су израђена по пропису и са сигурном покривком од балвана и армирано-бетонских гредица. У досадашњим дејствима НАТО није гађао положаје овог дивизиона, али је у непосредној близини уништен радио и телевизијски репетитор. Јужније од ватрених положаја Бригадне артиљеријске групе „78“ заробљени су војници НАТО-а. Вероватно је познато да се ту налази артиљерија. Упозоравам Николића на то, а посебно команданта Бригаде и Дивизиона. Иза ватрених положаја је шатор, укопан у земљу и добро маскиран. Командант пуковник Лазаревић и начелник артиљерије Нишког корпуса реферишу о Плану дејства артиљерије, Бригадне артиљеријске групе и 78. моторизоване бригаде. Немам примедбе на њихово излагање. Упозоравам да шатор није добро решење за склањање људства у случају опасности и да треба изради типско склониште за 10 војника.

Командант Бригаде, пуковник Лазаревић, предлаже да одемо до репетитора на објекту Вучији камен (т. 805) са кога се виде положаји Првог моторизованог батаљона 78. моторизоване бригаде и 135. одреда 135. пешадијске бригаде.

Одбрана Пчињског правца

Крећемо се уз пут који је под великим нагибом. Земљиште је откривено и не пружа могућност маскирања. Заустављамо се на око 150 метара од порушеног репетитора. Пуковник Лазаревић врши географску оријентацију. Показује рејон одбране Батаљона са предњим крајем одбране на јужним падинама планине Козјак, место где су заробљени војници НАТО-а, и положаје одбране Одрета у рејону Манастира Прохор Пчињски. Ове јединице бране правац који, преко Манастира Прохор Пчињски и села Петка изводи на магистрални пут Бујановац-Врање, код села Ристоца.

Слушам пуковника Лазаревића и присећам се да сам још у Командно-штабној школи тактике учио о значају тог правца. У случају продора агресора на том правцу, компромитује се одбрана на Вардарско-моравском правцу који сада бране главне снаге 78. моторизоване бригаде. Због тога је од пресудног значаја да овај батаљон, а посебно 135. одред, успешно бране Пчињски правац.

Са ове радне тачке одлазимо на тригонометар 805, где се налази порушени антениски стуб. Нисам знао разлог доласка на ово место јер смо са претходне тачке видели све што нас је интересовало. Командант Бригаде, пуковник Лазаревић, показује неексплодирано зрно, пуњено осиромашеним уранијумом, и каже: „Ово је локација где је НАТО први пут од почетка

Из Ратног дневника генерал-пуковника Небојше Павковића

ПРВИ ПРОЈЕКТИЛИ СА ОСИРОМАШЕНИМ УРАНИЈУМОМ

Командант Бригаде, пуковник Лазаревић, показује неексплодирано зрно, пуњено осиромашеним уранијумом, и каже: „Ово је локација где је НАТО први пут од почетка агресије употребио ову муницију“.

агресије употребио ову муницију“.

Гледам у оштећено зрно које је највероватније рикошетирано од стене и пало 20 метара од антениског стуба. На земљи испод њега нема „левка“ од удара. Милован Дрецун пита да ли је неко донео пројектил на ово место.

„Не, тако смо га затекли када смо дошли овде“, одговара пуковник Лазаревић.

Покушавам да разумем због чега је НАТО овом врстом забрањене муниције гађао брдо на коме се налази антениски стуб. Нераспрснуто зрно калибра 30 мм, тежине око 300 грама, лежи испред нас на удаљењу од око 1,5 метар. Новинар Дрецун, који даје упутство Магочију како да снимити пројектил, коментарише да Американци ову муницију нису употребили овде без разлога.

„То вам је одмазда за заробљене војнике. Она се испалаује из топа 30 мм 'Вулкан', из авиона А-10. Користи за гађање тенкова и оклопних транспортера, а не брда“, рекао је и питао: „Није ми јасно шта ми тражимо овде. Људи, ово зрно је радиоактивно“.

Тек тада схватам где се налазимо. Дрецун је у праву. Дошли смо у непосредни контакт са пројектилом од осиромашеног уранијума. Налазимо се у зони радиоактивног зрачења. Наређујем да одмах напустимо ову позицију. Уз пут наређујем Николићу да провери колико је људи било у контакту са пројектилом и да предузме потребне мере да се прегледају.

Док смо силазили низ падину, договорили смо да Дрецуном да што пре направи прилог о употреби радиоактивне муниције

је, као доказ да је НАТО користи, и да нагласи какве последице има по околину и здравље људи.

„Твој прилог треба да буде и аларм да НАТО користи забрањена средства, а и да припаднике ВЈ и становништво упозори на опасности која им прети.“

Дрецун тражи и добија дозволу да одмах крене у Врање. Кажем, док одлази, да очекујем да ће направити добар прилог, јер је врстан новинар и ратни извештач.

Док путујемо према Врању разговарам са Николићем. Питам ко је предложио и да ли је уопште било потребно да се толико приближимо месту на коме је авијација дејствовала радиоактивном муницијом. Николић мисли да није било циљано и десило се спонтано. Закључујем да је беспредметно расправљати о томе, када ће у овом прљавом рату НАТО сигурно дејствовати овом муницијом и по другим рејонима, не водећи рачуна о последицама.

Наређујем да се одмах ангажују све јединице АБХО у откривању и отклањању последица употребе радиоактивне и хемијске муниције.

Како то раде Вандали

На улазу у Врање предлажем да обиђемо Касарну „1.000 каплара“ коју је НАТО бомбардовао пре неки дан. На улазу неколико војника из јединице која обезбеђује Касарну седи у склоништима. У Касарни страхан приказ. Једна од најлепших зграда, стамбени објекат величине преко 7.000 м², сав је у рушевинама. Кратер, пречника 30-40 метара и дубине око 20 метара, налази се на простору испред порушене зграде. До половине је испуњен водом. На све стране у Касарни и око ње леже разбацани делови порушених зграда и згужвани лим. Не може се проћи од бетонских блокова, арматуре и другог грађевинског материјала.

У пречнику од 200 метара разбацани су папири и канцеларијски инвентар. Мучно ми је да гледам. Знам како је ова зграда изгледала пре него што је порушена. Била је најлепша зграда у Врању и имала је архитектонску вредност. Напуштамо Касарну и крећемо према магистралном путу. Пролазимо поред зграде „Јумка“ која штрчи у небо и изазива авијацију. Николић предлаже да на кратко свратимо код директора Јањића. Затичемо га у приземној згради фабрике где се склонио из канцеларије која је на врху зграде. Изненађен је што нас види. Док пијемо кафу и сокове, објашњава да фабрика „Јумко“ ради пу-

На мети НАТО-а били су цивилни објекти у Приштини

ним капацитетом и то на производњи униформе за војску, МУП и за немачку армију. Нисам знао да ова позната фабрика текстила производи униформе и за Немце. Јасно ми је зашто авијација до сада није бомбардовала фабрику. Јањић објашњава да су то уговорене обавезе од пре агресије и да он мора да испоштује рокове.

Спремали смо се да кренемо, када су конобари донели храну. Не одбијам ручак.

У 19.00 часова крећемо из „Јумка“. Командантима и органима Команде 78. моторизоване бригаде одајем признање за стање које сам затекао у јединицама и обећавам да ћу их убрзо поново обићи.

Одлучујем да се по ноћи не враћам на Космет и да продужим за Ниш.

Са Николићем путујем до Владичиног Хана где се налази ИКМ Нишког корпуса. Поздрављам Николића и са генералом Ђаковићем продужавам за Ниш.

Док се возимо, размишљам да је време да после једанаест дана агресије одржим састанак са командантима ратних јединица. Саопштавам предлог генералу Ђаковићу и наређујем да до сутра размисли о месту и организацији састанка. Ађутант Милекић извештава генерале Лазаревића и Стојимировића да идем за Ниш и да Стојимировић до мог доласка, припреми информацију о догађајима у јединицама Армије за тај дан.

Код раскрснице за Дољевац, из правца Прокупља, чују се експлозије и види бљесак. Негде у том делу налази се рејон распореда 352. инжењеријског пука Нишког корпуса.

За време путовања, са Ђаковићем размењујем утиске о ономе што смо видели у јединицама Нишког корпуса. У Ниш стижемо у 22.15 часова. Код зграде Команде Треће армије дочекује нас патрола војне полиције Трећег батаљона војне полиције и води нас до основне школе, у улици Здравке Вучковић, близу Старог гробља. Ту је смештена Оперативна група Команде Армије. Дочекују нас генерал Стојимировић и помоћник за позадину, генерал Младеновић са сарадницима.

У просторији за састанке начелник Штаба Армије на Плану града Ниша, показује на којим местима је распоређена Команда Армије и како функционише рад и разме-на информација у Команди.

Уморан сам и предлажем да сутра са-слушам реферисање органа Команде.

Дејства непријатељске авијације

Међу документима која ми је дао генерал Стојимировић, међу тридесетак докумената, је „Информација о дејствима НА-

ТО авијације“. У току дана у 19.50 часова са три пројектила срушен је „Мост слободе“ између Новог Сада и Каменице. У бомбардовању је повређено осам цивила. У 19.58 часова гађано је Командно место Новосадског корпуса на Фрушкој Гори, а код Смедерева НАТО авијација је у 20.47 часова избацивала радио-локаторе. Мост „25. Мај“, на Дунаву код Илока, оштећен је у бомбардовању у 22.15 часа. У 20.07 часова бомбардовани су Сурчин и Жарково.

У зони Треће армије авијација је у 20.59 часова гађала неидентификоване циљеве у рејону Прокупља и положаје 211. оклопне бригаде у рејону Подујева, без последица. У рејону села Магура, јужно од Аеродрома „Слатина“ гађани су ватрени положаји лаке артиљеријске батерије ПВО из састава 492. ваздухопловне базе, при чему је уништено самоходно лансирано оруђе са три ракете. У рејону Глоговаца гађани су положаји 15. оклопне бригаде јужно од села Коморане, без последица.

Остала документа била су наређења. Прво, „Наређење о препотчињавању вода вишецевних бацача ракета ‘Оркан’ 38. артиљеријско-ракетне бригаде Прве армије“ са два борбена комплекта ракета. Генерал Стојимировић потписао је наређење којим је регулисано да се довођење ове јединице изврши до 20.00 часова 4. априла 1999. године, да ће се ова јединица користити по одлуци ШВК, на предлог Команде Треће армије, за гађање циљева, у складу са тактичко-техничким могућностима и рентабилности циља.

Друго наређење односи се на примену прописа Међународног ратног права и поступању са припадницима непријатељских оружаних снага који се предају, са заробљенима у борби и рањеним и болесним.

Наређењем Треће армије стр. пов. бр 3204-10, од 3. априла 1999. године, регулисано је поступање органа безбедности и војне полиције према прекршиоцима наређења.

Наређењем Треће армије стр. пов. бр 3110-35 регулисано је извршење делимичне мобилизације 354. одреда 354. пешадијске бригаде из Нишког корпуса и 175. одреда 175. пешадијске бригаде, са почетком у 6.00 часова 4. априла 1999. године.

Наређењем Истуреног командног места „3“, стр. пов. бр. 872-59/1 од 3. априла 1999. године наређено је претпочињавање батерије „Огањ“ из 203. мешовите артиљеријске бригаде Треће армије. Довођење у рејон распореда правцем Лесковац–Дољевац–Прокупље–Подујево–Приштина–Липљан до 18.00 часова 4. априла 1999. године.

Међу документима су и извештаји и упо-

зорења, и то: „Извештај о упућивању 362 добровољца из Београда у јединице Треће армије“, без најаве – после разговора са њима и упознавања са задацима јединица Приштинског корпуса; 56 је одмах враћено за Београд; „Извештај о планском довођењу Седме пешадијске бригаде на Косово и Метохију“; „Извештај о преузимању објеката и касарне од јединица 211. оклопне бригаде“ од стране Војног округа Ниш у циљу физичког обезбеђења; „Упозорење о најави да ће НАТО у наредним данима интензивно користити авион А-10 за гађање оклопно-механизованих јединица на Косову и Метохији“.

Команда Приштинског корпуса известила: да је завршено прегруписавање јединица за извођење противтерористичке акције „Јабланица“; да је завршено претпочињавање и развој 37. моторизоване бригаде на простору Дренице; да је дејством артиљеријско-ракетних јединица ПВО КУБ оборена једна крстарећа ракета и погођен авион који је експлодирао изнад Тетова.

Главна инспекција на првој линији

Поред поменутих информација, генерал Стојимировић ме је информисао да је ШВК наредио Главној инспекцији ВЈ да изврши контролу јединица Треће армије, са циљем сагледавања стања и пружања помоћи у јединицама Армије и отклањању евентуалних слабости.

Пријатно сам изненађен овом одлуком да Главна инспекција ВЈ дође на Космет и југ Србије да провери борбену готовост јединица и да на терену доживе амбијент рата, а не да из Београда шаље упозорења.

Занимао ме је Дрецунов прилог у Дневнику РТС-а о употреби муниције са осиромашеним уранијумом. Међутим, Стојимировић ми каже да тај прилог није емитован ни на једној телевизији. Био сам изненађен. То је била прилика да се на почетку агресије открије истина о кршењу правила ратовања које чини агресор. Записујем у бележницу да сутра разговарам са начелником ГШ ВЈ, генерал-пуковником Ојданићем, у вези са овим о прилогом и о Директиви за одбрану, коју још нисмо добили.

Одлазим у Нишку Бању, у хотел „Терме“, где је начелник Штаба Армије одредио да боравим када сам у Нишу. Хотел је издвојен од комплекса хотела и више личи на кућу. Пре него што сам заспао, прегледам борбени извештај који је Команда Треће армије послала ШВК, за 3. април 1999. године. Поред већ познатих информација, видим да до слања овог у Команду Армије нису стигли борбени извештаји из Приштинског корпуса, 202. позадинске базе и Војног округа Приштина.

У току дана није било погинулих и рањених припадника Армије.

У 8.05 часова стижем на Командно место Треће армије. Дочекују ме генерали Стојимировић, Ђаковић и Младеновић. У школи нема ученика. Кажем Стојимировићу да није добро што је део Команде Армије смештен у школи и да ће морати да промени локацију. Не би било добро да због Војске авијација гађа школе. Пре реферисања прегледам пошту која је при-спела у току ноћи.

На столу фасцикла пуна докумената.

Тражим извештај о активности авијације 3/4. априла 1999. године. У 2.00 часова са два пројектила гађана је касарна 52. мешовите артиљеријске бригаде у центру Њилана. Уништена је радионица и причињена велика материјална штета. Људских жртава није било. Један од пројектила погодио је објекте Радне организације „Биначка Морава“, у близини касарне. У 3.15 часова у Њилану је бомбардована фабрика „16. Новембар“, у приградском делу, и Радна организација „Космет превоз“. Причињена је велика материјална штета. Нема података о другим последицама. У времену од 4.43 часа авијација је бомбардовала неидентификоване циљеве у ширем рејону Ниша. Последице нису познате. Регистрована је и појачана активност авијације на правцу Ниш–Алексинач.

У току ноћи у рејону Клине авијација је дејствовала по јединицама Другог дивизиона 230. самоходног ракетног пука ПВО и уништила самоходно лансирано оруђе, три ракете и два моторна возила.

Команда Приштинског корпуса у својој Информацији наводи да је у току ноћи НАТО вршио интензивно електронско осматрање, при чему су откривене позиције појединих оруђа и мањих јединица. Провером је утврђено да је НАТО открио вишецевне бацаче ракета у рејону села Гопла, 65 метара од пруге. Упозорењем је потврђено да је оруђе заиста било лоцирано.

Крстареће ракете из Јадрана

У Информацији о дејствима авијације НАТО-а у току ноћи ван зоне Треће армије су подаци о бомбардовању Београда и околине. У 3.20 часова једна од ракета експлодирала је у рејону Канаревог брда, а минут касније у Калуђерици. Најјачи напади авијације успели су од 4.35 часова. Бомбардовани су Топлана на Новом Београду, рејони око Ритопека, Раковице и Авале, магацини у Сремцици и рафинерија нафте у Панчеву. У 4.47 часова бомбардована је Команда и Касарна Корпуса специјалних јединица и Гардијске бригаде на Дедињу и Институт безбедности на Бањици, у непосредној близини Војномедицинске академије. Три минута касније, у 4.50 часова, погођено је складиште „Југопетрола“ код Остружнице, а у 4.55 часова поново су гађани цивилни циљеви на Новом Београду.

На територији Србије НАТО авијација је гађала складишта горива ВЈ код Богутовца, а у 3.23 часа фабрике „Слобода“ у Чачку и Лучанима. У 3.47 часова поновљен је напад на Чачак и околину, у коме је наша ПВО погодила агресорски авион, који је одлетео према Босни. На Фрушкој гори гађано је Командно место Новосадског корпуса.

У информацији је податак да је НАТО из рејона Јужног Јадрана испалио 20 крстарећих ракета и да је у напади на СР Југославију искључиво учествовала борбена авијација САД, авионима Ф-11, Ф-15 и Ф-16.

Пентагон је најавио да ће због повољних метеоролошких услова НАТО проширити листу циљева на важне објекте и комуникације ради пресецања логистичке подршке ВЈ, посебно према Косову и Метохији. Штаб Врховне команде проценио

је да ће се на проширеној листи наћи телевизијски центри, институције ПТТ-а, важни војни објекти, међу којима и зграде Савезног министарства одбране и ГШ ВЈ, мостови у Београду, Новом Саду и објекти на главним путним и железничким саобраћајницама.

После ових информација убеђен сам да НАТО намерава да нас „разбије“ и да нема намере да обустави дејстава.

Пре поласка на реферисање, генерал-мајор Ђаковић ме замолио да потпишем „Наређење – Упутство о предузимању мера у јединицама Армије поводом наглог погоршања политичко-безбедносне ситуације у зони одговорности“, стр. пов. бр. 872-66/1 од 4. априла 1999. године. У 12 тачака предвиђене су мере контроле уласка свих лица у зоне одговорности јединица, контрола комуникација и насељених места. Једна од предвиђених мера је успостављање контролних пунктова на којима ће се вршити детаљна провера идентитета свих лица, контрола моторних возила, претрес путника и терета, провера војних колона и увођење посебних дозвола за улазак и боравак свих лица у зонама борбених дејстава и насељеним местима. Предвиђена је и контрола уласка свих домаћих и страних новинара и забрана уласка у зону борбених дејстава свих који немају акредитиве издате од Управе за информисање и морал ГШ ВЈ. Наредбом је предвиђена сарадња са МУП-ом, у вези са кретањем цивилних лица и контрола насељених места у циљу спречавања плачке и обезбеђења имовине грађана и издавања дозвола за боравак на Косову и Метохији од стране Команде Приштинског корпуса. У Наређењу је примерак дозволе за боравак у зони Приштинског корпуса и за напуштање зоне борбених дејстава.

Реферисање генералу Ојданићу

Наређујем ађутанту Милекићу да ме повеже са Кабинетом начелника ШВК, генерал-пуковника Ојданића.

Планом рада команде, предвиђена су и питања: (1) Реферисање органа Команде Треће армије, (2) Анализа плана противтерористичке борбе Приштинског корпуса, (3) Анализа Плана противваздушне одбране у зони Треће армије, (4) Разматрање предлога за употребу јединица којима је ојачана армија и (5) Припрема материјала за састанак са ратним командантима.

Пре почетка реферисања саопштавам одлуку да ће се састанак са ратним командантима одржати 5. априла 1999. године на Помоћном командном месту «3» у Пролом Бањи и да то мора да остане строго чувана тајна. Наређујем генералу Ђаковићу да напише наредбу.

Први реферише начелник Штаба Армије о досадашњем дејству агресора. Говори да је НАТО, уместо најављене „блицкриг“ кампање, ушао у трећу фазу агресије. Наставља са ударима из ваздушног простора и са дистанце. После дејства по војним објектима и јединицама Армије и објектима привредне инфраструктуре, прелази на масовно уништавање цивилних објеката, насељених места, фабрика, енергетских постројења, мостова, центара везе и ПТТ-а, верских објеката и манастира. Намера је „изолација бојишта“ и уништење свега што се креће и што се користи за живот људи. Циљ агресије је исти:

разбијање и уништење ВЈ, разарање приреде, понижење српског народа и захтев да државно руководство прихвати долазак страних војних трупа, односно НАТО-а прво на Косово и Метохију, а затим у Србију. Међутим, наглашава: „Наш народ, државно руководство, ВЈ и све остале одбрамбене структуре показују невиђени хероизам. Према оцени државног и војног врха, посебно су се истакле јединице Треће армије и Приштинског корпуса“.

Генерал Стојимировић замолио је да прочита текст из Информације информативне службе Штаба Врховне команде, коју је пренео Танјуг:

„Бес освајача, који сања о новој светској империји, сваки даном нараста. Супротно њиховим очекивањима, српски и црногорски народ, нису подлегли варварској ракетно-бомбардерској инвазији. Губици које зликовци наносе нашој земљи расту, односећи у рушевинама и пожарима многа дела, која су генерације стварале у зноју и одрицању. Наша одлучност да очувамо право на слободу у самосталној држави, тиме се само учвршћује. Немоћан да нас савлада, кукавичком технологијом убијања из даљине, непријатељ припрема нову варијанту агресије, која ће ако не буде осујећена, донети свим балканским земљама, још масовније крвопролиће. Од избеглица и становника Албанаца, које је бомбардовањем истрао из завичаја, самозвани светски жандарм, регрутује следбенике великоалбанске утопије, наоружава их и обучава за улогу топовске хране у планираној копненој инвазији, преко границе СР Југославије. Њихове породице преузима на привремени смештај, док се не припреме психолошки и војно-материјални услови, за њихов таковзани „безбедан повратак“ на Косово и Метохију. Најављује се да би тај талас враћања избеглих Албанаца, у завичај био праћен оружаним снагама НАТО, и реорганизоване ОВК. Сасвим откривена спрега врха САД са том терористичком организацијом, треба у новој фази агресије, да поштеди америчке, британске и друге НАТО освајаче, од слања сопствених војника, у крајње ризични и сасвим неосновани балкански копнени бој, а поновно разигравање пропагандних манипулација у светском јавном мњењу, о етничком чишћењу Албанаца, и о патњама само албанских избеглица, служе психолошкој припреми за нову фазу агресије. Ти планови представљају још дубљу, смртну патњу народима овог рањивог дела Европе. Коришћење избеглица као живог штита, представља не само нову тешку повреду Међународног права, већ и увод у општу, међусуседну клиницу, међу свим народима које идеја о великој Албанији угрожава. Ако вашингтонски ратоборни претенденти на владавину светом, очигледно нису ништа научили, из свог искуства са авганистанским талибанима, па сада настоје да претворе југоисточну Европу у ново масовно ратно поприште, сва одговорност за последице, таквих подлих планова, биће на њима, и онима који пристају да се упрегну у та кола. Наша одбрана неће презати од било које расположиве могућности, за заштиту своје државе и тла, на коме је већ више пута поразила и вишеструко надмоћније освајаче.“

Информација је оставила снажан утисак на све нас.

Како се основе геополитике потврђују у ратној пракси

ЗАГРЉАЈ АНАКОНДЕ

Актуелна дешавања у свету, пре свега рату Украјини и све што је с њим у вези, пријем Шведске и Финске у НАТО, али и дешавања на Балкану 1990-их година, могу се у потпуности схватити само познавањем теоријских основа геополитике, које се, изгледа, пред очима светског јавног мњења већ готово два века у ратној пракси оживотворују и потврђују

Геополитиком се не решавају кључна питања, али се без ње ниједан догађај глобалног карактера не може разумети и ниједан проблем решити. Иако је у међународним односима стара пракса, као (млада) наука присутна је од краја 19. века. За познавање основе геополитике код Срба заслужни су Миломир Степић, Срђан Перишић и Душан Пророковић.

Телулократија и таласократија

Руски филозоф и геополитичар Александар Дугин истиче да је основни закон геополитике дуализам копна и мора, и то је кључни импулс историје - закон двојности цивилизација. По Дугину, игнорисање: тог закона смртно је опасно.

Дуализам копна и мора и изражава се кроз два појма: телулократија (моћ посредством копна) и таласократија (м посредством мора).

Родоначелници континенталне геополитике су Немци Карл Хаусхофер и Карл Шмит, док је родоначелник поморске геополитике британски географ и дипломата Хакфорд Макиндер.

Шмит је средином 20. века теоријски дефинисао кључне симболе копна и мора, који су се током историје - од Наполеонових ратова, преко Другог светског рата, па до данас - потврдили као стварност. Тврдио је да копно симболизује статичност, пространост, а море покретљивост, прилагодљивост и индивидуализам.

Уколико би се материјализовала граница ових цивилизација, то би, по Макиндеровом мишљењу, значило да у Европи телулократија обухвата простор речних сликова Црвеног и Балтичког мора, а да остали део припада телесократији.

Хартленд и Римленд

По Макиндеровој теорији централни простор Евроазије, који он назива Хартлендом, средиште је не само копнене цивилизације него и светске моћи. Он с британског таласократског становишта уочава рањивост овог простора дуж праваца који с евроазијског обода изводе у континенталну дубину. Зато Макиндер указује на сталну тенденцију силе која влада Хартлендом - а то је Русија - да овлада и његовим ободом.

Николас Спајкмен тај обод, којим влада

Пише:
Стевица С. Карапанџин,
пуковник у пензији

англоамерички Запад, назива Римлендом и сматра га кључним за остваривање глобалне моћи. По Спајкменовој теорији, поморске силе настоје да шире Римленд на рачун Хартленда и тако потисну силу која влада Хартлендом како би се она свела на ниво далеко испод глобалног. Из праксе се може закључити да је дефанзива преовладала досадашњим деловањем силе која влада Хартлендом, док је главна особена поморске силе која влада Римлендом била - офанзива. •

Санитарни кордон

Макиндер је, такође, творац и идеје о тампон-зони или санитарном кордону у

Источној Европи који спречава директни контакт две силе, глобалне Русије и европске Немачке. То је, с таласократског становишта, важно ради онемогућавања стварања јединствене копнене силе у Европи, с једне стране, те ради спречавања продора Русије на Балкан и излаз на топла мора, с друге. Ова, како је још називају зона дилеме, теоретски се протезала од Балтика до Средоземља, а у пракси је имплементирана Версајским миром за Видовдан 1919. године. Простор некадашње Краљевине СХС, као и касније социјалистичке Југославије, припадао је санитарном кордону и обе државе су створене из тог разлога - што посебно истиче Срђан Перишић.

Њан Перишић.

После нестанка СССР-а формиран је нови санитарни кордон, који је Доналд Рамсфелд 2002. назвао Нова Европа, апострофирајући да су земље Нове Европе пре свега савезници САД.

Балканско питање

Као што Европа представља полуострво Евроазије, Балкан је полуострво Европе. Тако је Балкан по свом специфичном положају и својеврсни мали Хартленд глобалног Хартленда, с настојањем таласократије да га претвори умали Римленд глобалног Римленда.

Овome треба додати још једну важну чињеницу - да Срби живе на простору специфичног балканског Хартленда, који проузрокује константно таласократско потискивање Срба с приобалног јадранског подручја, обликујући временом код њих телулократски карактер.

Спајкмен је сматрао да је Балкан поље надметања телулократије и таласократије и да као својеврсни мостобран представља важан простор са кога поморске силе могу извршити кључни продор у континенталну унутрашњост - према Русији. Слично је након Хладног рата сматрао и Збигњев Бжежински, тврдећи да Сједињене Америчке Државе на Балкану морају имати апсолутну превласт и контролу.

Стисак змије

Адмирал Мехен је, залажући се за таласократску оријентацију Сједињених Америчких Држава, разрадио Стратегију анаконде, познату и под неформалним називима загрљај, петља или стисак змије. Коришћена је у Првом светском рату у подршци Антанте покрету белих на периферији Евроазије, као одговор на склапање мира СССР-а с Немачком. У Другом светском рату била је усмерена против сила Осовине и Јапана.

Развој и достизање глобалног нивоа Стратегија анаконде доживела је током Хладног рата, када је уграђена у америчка стратешка документа. Она данас подразумева широку лепезу мера блокаде, обуздавања, стратешког исцрпљивања и гушења Русије у Хартленду, које се спроводе кроз процес који називамо хибридни ратом, са свим другим аспектима савремених ратова, од којих су оружани последња карика у ланцу и једини јасно видљиви.

У савременој пракси Стратегија анаконде потврђује теоријске поставке о амбицијама за потпуно овладавање на глобалном нивоу. Загрљај анаконде треба да се протеже од Пацифика до Блиског истока, па преко Медитерана, Средње Европе и Балтика до крајњег севера.

Нато обећања

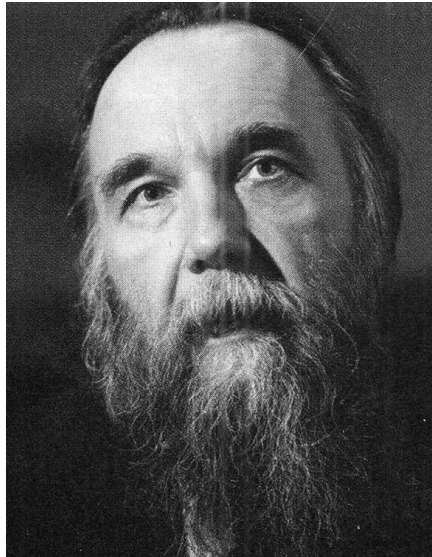
Непосредно пред напад Руске Федерације на Украјину руска страна је своје потезе правдала, пре свега, дешавањима током протекле три деценије, користећи их као аргументе за „специјалну војну операцију“.

Након повлачења руске армије из Источне Немачке, рушења Берлинског зида, уједињења две Немачке и укидања Варшавског уговора, Михаилу Горбачову је обећано да се НАТО неће ширити на исток. Такође, након распада СССР-а договорено је да Украјина буде ненуклеарна земља, али и неутрална.

Чињеница је да је Руска Федерација гарантовала суверенитет Украјини уколико се она лиши нуклеарног оружја, што је Украјина и учинила. Међутим, руска страна је током протекле три деценије истицала и да су укидањем Варшавског уговора престали да постоје разлози за постојање НАТО-а као одбрамбеног савеза, што имплицира руски став да је са завршетком Хладног рата НАТО добио улогу офанзивне војне силе таласократије, чија је главна улога овладавање Русијом и присвајање њених природних ресурса. Уколико су ове руске тврдње тачне, онда то не би било ништа друго него имплементација претходно наведених теоријских основа геополитике, као што би била и чињеница да су у протекле три деценије сви локални ратови вођени на ободу Евроазије.

Евроазијство и евроатлантизам

Распад СФРЈ (Миломир Степић га назива разби-распадом) десио се у исто време када и распад СССР-а. У бившој СФРЈ током 1991. и 1992. године разрађиване су и у пракси спровођене методе управљања кризом, где је НАТО представљан као је-

Руски филозоф и геополитичар Александар Дугин истиче да је основни закон геополитике дуализам копна и мора, и то је кључни импулс историје

дини безбедносни фактор у Европи.

Приликом агресије на Савезну Републику Југославију 1999. године демонстриране су способности НАТО-а у извођењу операција наметања мира, кроз ангажмане изван сопствене зоне одговорности - противно члану 5 оснивачког акта.

Користећи, између ост и искуства из разби-распада СФРЈ, Дугин је понудио геополитичку идеју евроазијства, и то у форми компромисног решења, као замену за санитарни кордон - тампонску таласократску творевину. Другим речима, Дугин се залаже за велику источну Европу, у чијем би саставу били и делови који су током протеклог столећа припадали поменутој тампон-зони као што су Украјина, Белорусија и Балкан, јер, по његовом мишљењу, у свету постоје два глобална пола: евроазијство и атлантизам.

Тродеценијски период НАТО доминације, као једине велике војне силе, карактеришу и пет таласа ширења Алијансе на исток. Према Дугину, то је период који ће у геополитици остати забележен као униполарни моменат и све више руских, али и кинеских званичника износи исти став. У августу 2008. године Русија је неочекивано војно реаговала у Грузији и геополитичари тај петодневни рат називају: завршетком униполарног момента, док рат који се тренутно води у Украјини сматрају почетком ере мултиполарности.

Ширење америчких вредности

Међутим, Запад ове тврдње не прихвата. Тако шеф Комитета начелника штабова Оружаних снага САД генерал Марк Ми-

ли не спори да Русија и Кина, као две велике силе, имају значај. По његовом мишљењу, сада се појавило не само ривалство великих сила већ и ризик од њихових међусобних ратова. Зато генерал Мили износи процене да ће се амерички млади нараштаји (ради се о кадетима „Вест Поинта“ којима се обратио деценијама бавити овим изазовом. С друге стране, он наглашава и да се не сме дозволити да Русија победи у „специјалној војној операцији“, јер би тиме била срушена сва правила установљена након 1945. године. Слично говори и шеф Пентагона Лојд Остин, тврдећи да се, без обзира на јачање Русије и Кине, тим двома државама не сме дозволити рушење светског поретка. Пажњу је привукао и адмирал Мат Заблик, командант америчке ратне морнарице, недавном изјавом да она једно-временно може водити два велика рата. Дакле, глобалистички Запад признаје да он више није једина суперсила, али и не одустаје од ширења америчких вредности, прокламованих Стратегијом националне безбедности САД.

Руски и кинески званичници све чешће истичу неслагање са ставовима који долазе с униполарних позиција којима се промовише ексклузивност да призвани и одбрани шире своје вредности. Заговорници мултиполарности указују на неприхватљивост неуважавања културолошких, верских, традиционалних, антрополошких, географских и других особености остатка света, коме се „више вредности“ безусловном намећу. Као одговор на америчко неприхватање, између осталог, и принципа недељиве безбедности, протеклих деценију и по дошло је до убрзаног економског развоја Кине, као и војног развоја Русије, која је у периоду између грузијског и украјинског рата развила хиперсонично оружје по чему је, за сада, без премца у свету.

Украјина као санитарни кордон

Ширењем НАТО-а Украјина је од Запада означена као део санитарног кордона у источној Европи. Њеним уласком у НАТО Русија би изгубила стратегијску дубину и, што је најважније, било би јој угрожено изузетно осетљиво југозападно крило.

У том контексту треба посматрати и борбу за Украјину кроз пуч изведен на кијевском Мајдану почетком 2014. године и нагли украјински заокрет ка НАТО-у. Уз то, уследио је прогон рускојезичког становништва, што је проузроковало да се области Доњецка и Луганска самопрогласе за републике. Русија је тада реаговала изненадно и без борбе заузела Крим. Главни аргумент руске стране био је враћање Крима матици, али се никако не смеју постављати војностратегијски разлози за овај руски потез, јер уласком Украјине у НАТО и губљењем Крима Русија не би више била ни регионална сила. Након низа пораза Оружаних снага Украјине у „анти-терористичкој операцији“ дошло је до потписивања споразума из Минска којима су непријатељства делимично ублажена и привремено одложена.

У Устав Украјине, међутим, унета је одредба да је чланство у НАТО-у кључно државно опредељење. Руска страна је про-

По Макиндровој теорији централни простор Евроазије, који он назива Хартлендом, средиште је не само копнене цивилизације него и светске моћи

теклих година више пута упозоравала на ширење НАТО-а на исток, што је, по њој, претња глобалној безбедности која мора бити недељива. С оваквим ставовима све чешће наступа и Кина. Упозорење Владимира Путина на Минхенској конференцији прошле године представљало је руску црвену линију. Непоштовање Минских споразума и неприхватање руских захтева из децембра прошле године руска страна је схватила као наставак игнорантског односа Запада и његову намеру за даљу експанзију на исток у духу Стратегије анаконде. Тиме је, по руској страни, пређена црвена линија и Руска Федерација је 24. фебруара ове године напала Украјину, предухитривши је у намери извршења нападне операције на Донбас и постигавши стратегијско изненађење које и после три месеца рата експлоатише иницијативом на оперативном и тактичком нивоу (потписник овог текста посебно прати и анализира руску „специјалну војну операцију“).

Користећи ситуацију у Украјини као аргумент за постојање руских империјалних амбиција, у НАТО-у је покренута процедура

Загрљај анаконде треба да се протеже од Пацифика до Блиског истока, па преко Медитерана, Средње Европе и Балтика до крајњег севера

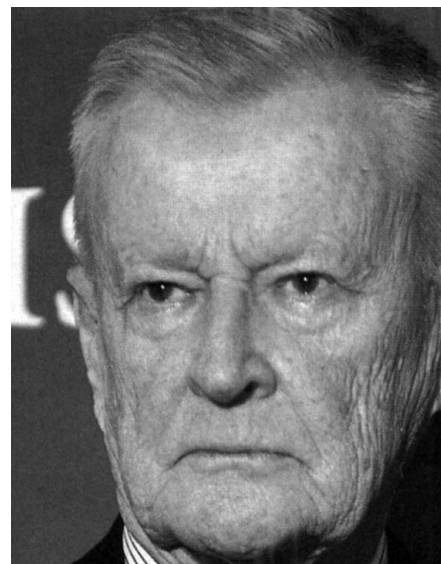
Спајкмен је сматрао да је Балкан поље надметања са кога поморске силе могу извршити кључни продор у континенталну унутрашњост - према Русији.

ра за пријем Шведске и Финске у чланство Алијансе. Имајући у виду вишедеценијску интензивну сарадњу НАТО-а и Шведске и Финске, њихов пријем би требало да буде формалност (уз превазилажење проблема с турским ставом). Међутим, тренутак за то није случајно одабран.

Пријем Шведске и Финске у НАТО

Краткорочни циљ Запада је појачавање притиска на Русију ради развлачења и везивања њених снага да би се смањило притисак на Украјину. Средњорочни циљ је притисак на руску Балтичку флоту ради њеног постепеног истискивања из Балтика и претња руској енклави Калињинград. А дугорочни циљ је стварање услова за заузимање Арктика од стране Запада, јер би Русији био онемогућен приступ овом простору пребогатом енергентима и минералима преко територија Шведске и Финске.

Руска Федерација највероватније неће реаговати исхитрено. Предстоји јој планирање одбране и ешелонирање снага и ратних материјалних резерви дуж праваца који из поменуте две земље изводе у дубину руске територије, као и формирање нових јединица еквивалента до две дивизије, уз присуство ракетних система средњег домета „Искандер-М“. Последњих дана појачана је дипломатска реторика на ову тему, уз све чешће помињање нуклеарног оружја. Руска страна ће са доктринарних ставова, по којима се нуклеарно оружје може употребити уколико би Русија била егзистенцијално угрожена, прећи на ставове да се оно може

И Збигњев Бжежински тврдио је да САД на Балкану морају имати апсолутну превласт и контролу

употребити и при провокацији од стране неке нуклеарне силе.

У случају да Калињинградска област буде угрожена и дође до директне конфронтације, могуће је да би руска страна могла предузети војну интервенцију у области Сувалки. Ради се о коридору дужине 70 километара на четворомеђи Белорусије, Пољске, Литваније и Калињинградске области. Његовим пресецањем, осим што би у конфликт биле увучене поменуте државе, дошло би до раздвајања НАТО снага у Европи на две групе и било би онемогућено њихово снабдевање преко Балтика. Процес пријема Шведске и Финске у НАТО вероватно ће успорити Турска због подршке поменутих држава Радничкој партији Курдистана и покрету Хизмет Фетулаха Гулена.

Суштина актуелне серије потеза НАТО-а је наставак имплементације Стратегије анаконде, као реакција на све чешће ставове руских званичника да је у свету завршен униполарни моменат и да почиње ера мултиполарности. Ни једна ни друга страна неће попустити, нити ће исход на бојном пољу у Украјини допринети детанту и деескалацији. То се може очекивати активнијим геополитичким учешћем Кине и даљим развојем економске ситуације у Европи. Уколико се евроазијска идеја Дугина у будућности покаже исправном, онда ће то бити потврда става да је немогуће стратешки приклањати се некој страни, а да то није једна од две претходно поменуте, при чему није добро да смер оријентације одређују само ограничени политички већ уједно и широки државотворни геополитички критеријуми. Да ли је у данашње време занемаривање геополитичких закона смртно опасно, како тврди Александар Дугин, сазнаћемо у блиској будућности.

Академик Љубодрог Димић
у интервјуу за „Новости“

КАТОЛИЧКА ЦРКВА БИЛА УЗ УСТАШЕ У ГЕНОЦИДУ

Подаци и поуздано знање којим располаже историјска наука данас поразни су по Римокатоличку цркву и хрватску државу.

Поводом отвореног писма групе хрватских бискупа патријарху Порфирију у којем изражавају протест због проглашења деце страдале у усташким логорима у Јастребарском и Сиску за Свете мученике, ово, у разговору за „Новости“ тврди академик Љубодрог Димић.

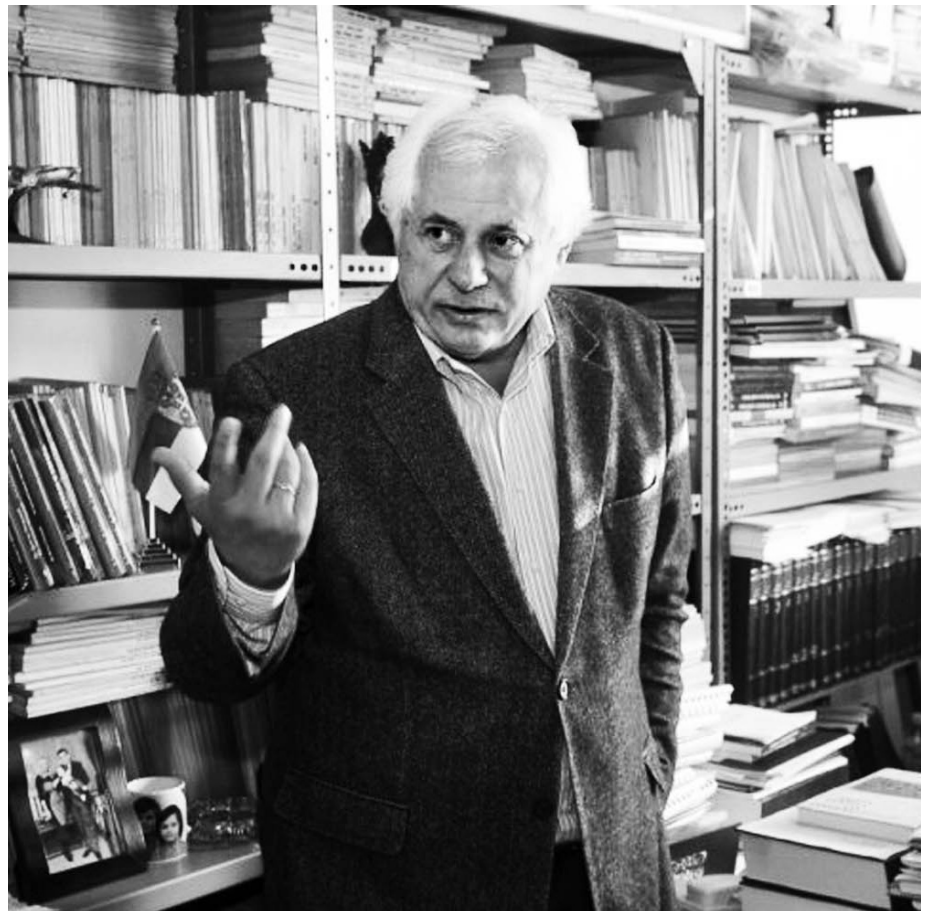
Наш познати историчар подсећа да је геноцид над српским, јеврејским и ромским народом извршен у оквиру чврсте спреге коју су чинили НДХ, усташки режим и Римокатоличка црква, као и да у Хрватској никада, па ни данас није заживело критичко суочавање са истином о догађајима у којима су убијене хиљаде невиних људи:

- Представници Римокатоличке цркве и њој блиски историчари са крајње политичке деснице настоје да изврше бруталну политичку ревизију историје Другог светског рата, постојања НДХ, извршеног геноцида и Холокауста, усташких концентрационих логора, усташке идеологије... Отворено писмо хрватских бискупа томе служи. Њиме се подржава наратив да НДХ представља државу у којој није било терора, масовних злочина и геноцида, настојања да Срби, Јевреји и Роми буду истребљени, где је Јасеновац био радни, а не концентрациони логор смрти. Бискупско писмо је у функцији деконструкције тих „митова“. Њиме се перфидно мења суштина постојања НДХ. Њиме се аболтирају усташка идеологија и пракса. Њиме се поништава нечасна улога Римокатоличке цркве у рату и последице које је такво понашање те институције произвело. Њиме се подржавају бројни „аутори“ који својим „револуционарним истраживачким резултатима“ мењају слику прошлости, а Јасеновац представљају као радну и културну институцију у којој је страдало, мимо воље усташких власти, само неколико стотина логораша.

Каква је била права природа логора у Јастребарском и Сиску, које хрватски бискупи другачије сагледавају и тумаче?

- Логор за децу Јастребарско формиран је, не случајно, 12. јула 1942. године, у тренутку када су привођене крају операције немачких и усташких јединица на гушењу устанка и чишће-

Тврдња да су деца са Козаре и из Босанске Крајине била смештена у прихватилишта, а не у логоре, да су добијала добру храну, а не да су изглађивана, да се о њима бринуло, нема утемељење у историјским изворима и научним тумачењима прошлости.

њу територија на Козари и Поткозарју. Према немачким и усташким подацима, у логоре је депортовано око 68.000 Срба - цивила. То становништво је смештено у концентрационе логоре на територији НДХ, највише у Јасеновац, одведено у радне логоре у Немачкој, а део је расељен. Већина депортованих у логоре ликвидирани је у кратком року.

У војним операцијама је брутално убијено око 35.000 цивила, међу којима су били и рањеници. У питању је злочин који крши све норме ратног права.

Посебно је страшна судбина српских малишана, деце...

- Српска деца која нису убијена у војним операцијама Немаца и усташа, или нису попут њихових родитеља, браће и сестара одведена у Јасеновац, депортована су у ад хок логор Јастребарско, којим су управљале Милосрдне сестре Светог Вићента од Паула, које су према српској деци изказивале изузетну бруталност. Те одговорности Римокатоличка црква настоји да се данас ослободи. Логор су обезбеђивали представници Усташке одбрамбене службе. Да ли су они би-

ли неопходни у „прихватилишту“ које исказује бригу о здрављу и стара се о доброј исхрани, хигијени, смештају деце? Према доступним подацима, од 3.336 деце услед болести и неухрањености умрло је њих између 449 и 1.500. Католичко друштво „Каритас“ дало је на усвајање католичким породицама око 1.750 деце. И логор Сисак био је задужен за „одгој и преваспитавање“ српске деце. У периоду постојања (од 3. августа 1942. до 8. јануара 1943) у њему је било заточено 6.693 српске деце. Данас знамо да је дневно умирало између 30 и 40 малишана. Тамо је, према подацима усташких лекара, угашен живот 1.630 малишана. Грађанима Сиска, Загреба и околних места дато је на усвајање око њих 2.200.

Који је прави циљ овакве реакције дела римокатоличког клера из Хрватске?

- У име „помирења“ деценијама се ћутало о геноциду почињеном над српским народом, Јеврејима и Ромима на простору НДХ. У име братства и јединства југословенских народа ова тема није имала право место школама, да злочин геноцида над српским народом није обрађиван у уџбеницима историје, књижевности, јавности уопште. То време је иза нас, а генерација оних који данас стварају у српској држави, цркви, култури мора да се одреди и према тој осетљивој теми. „Проговорити“ о геноциду значи писати критички о прошлим временима, без страсти, на основу историјских извора, „онако како је уистину било“. То значи и истраживање страдања, одавање почаст, обележавање места злочина... То је цивилизацијски чин. Циљ контроверзног бискупског обраћања јавности јесте спречавање стицања поузданих знања о прошлости и тежња да се ћутање о геноциду наста-

ЗЛОЧИНИ БИСКУПЕ НЕ ЗАНИМАЈУ

Упадљиво је да у свом протесту хрватски бискупи ни речју не помињу околности у којима су српска деца одвојена од својих породица током лета 1942. године. Због чега?

- То их не занима. Не интересује их када и зашто су формиране установе логорског типа, каква им је намена, из ког разлога су ограниченог трајања. Код њих нема запитаности где су родитељи деце коју усташке власти под стражом чувају и дају на усвајање идеолошки поузданим породицама. Чак их не интересује ни број умрле деце, подједнако ни узроци смрти. Бискупе не дотичу питања промене идентитета, имена, националности и вере деце која су дата на „одајање“ усташким породицама. Постављање ових питања бискупе би суочило са истином да је над српским народом од 1941. до 1945. извршен геноцид.

ви. Реч је о покушају да се искористи „повољна“ геополитичка прилика и изврши ненаучна ревизија слике прошлости. Њихова жеља је да се ослободе кривице за недела из прошлости, и зато теже обесмишљавању чињеница и забораву. Да ли ће у томе успети? Верујем да неће.

Где видите одговорност Римокатоличке цркве за геноцид који је почињен у НДХ?

- Срби су већ крајем 19. века означени „реметилачким фактором“ у хрватском друштву, сматрани „издајницима“, „шизматицима“, носиоцима Европи страног „бизантизма“, противницима „западноевропске културе“, „разбојницима“. На тај начин су дехуманизовани. Представници Римокатоличке цркве, између осталих, ширили су идеје великохрватског шовинизма и идеологије милитантног клерикализма. Извитоперени католицизам допустио је злочин над становништвом које је одраније означио „непријатељима цркве“.

Римокатоличка црква подржавала је геноцид. Број Срба у НДХ смањиван је и присилним исељавањем, у чему је учествовао и надбискуп Степинац. Тиме је Римокатоличка црква постала најдиректније одговорна за учињени злочин геноцида. На посебном удару усташких власти била је и Српска православна црква - убијани су архијереји, свештеници, разарани храмови, а верници превођени у католичку веру. Уништавани су црквени архиви, библиотеке, ризнице, одношене су реликвије, звона, слике и уметнички предмети. У питању је био духовни и културни геноцид, брисање трага о постојању православља на наведеном простору. Римокатоличка црква је на то ћутала. Усташке власти имале су без-

резервну подршку Ватикана и Римокатоличке цркве за прекрштавање православног народа.

Постоји ли опасност да рат у Украјини и геополитичке промене које је унео оживе тренутно замрзнуту канонизацију кардинала Степинца?

- Та могућност није искључена. Ипак, кривицу Алојзија Степинца није могуће умањити.

Његов однос према НДХ био је веома јасан. Расни и дискриминаторски поредак, каква је била и државна творевина НДХ, њему није сметао нити је његове злочине икада осудио.

Процес прекрштавања у НДХ био је државни пројекат у коме је као партнер државе активно учествовала Римокатоличка црква. Најзад, све усташке јединице имале су своје свештенике који су давали опрост онима који су вршили најмонструозније злочине над српским, јеврејским и ромским становништвом. Степинац је посетама вођама усташке власти суштински пружио амнестију за злочине које су учиниле. У исто време извршио је издају још постојеће и међународно признате државе Краљевине Југославије, против које је активно радио још од 1938, што је било противно државном законодавству али и канонском праву Римокатоличке цркве. Он је тврдио да је „НДХ створена Божјом милошћу, мудрим и пожртвованим радом Поглавника и усташког покрета, те вољом савезника“. Усташку државу сматрао је „божјим делом“, чиме је Црква себе дефинисала као партнера усташке власти. У власти НДХ, на различите начине, партиципирало је преко 1.000 католичких свештеника. Такође, процес насилног католичења био је државни пројекат и заједнички злочин државе и Цркве. У време највећег терора над српским становништвом, Бискупска конференција је расправљала о начину да се ситуација искористи за покатоличење Срба.

Велику пажњу јавности у Хрватској недавно је изазвала псеудоисторијска књига чија је основна теза да су Срби извршили геноцид над Хрватима током Другог светског рата. Откуд поплава овакве литературе?

- Црква у Хрватској и њени бискупи крајем рата настојали су да на сваки начин скину одговорност и са себе и са НДХ. Покушали су да сву кривицу пребаце на Немце. Тада су формирали ставови које ће бискупи упорно понављати деценијама касније. Црква у НДХ пописивала је своје жртве и настојала да себе представи као жртву. Радила је и на томе да Павелићев режим приближи савезницима и тако спасе НДХ. Тако је почео крсташки рат против комунизма. Критичка дистанца према усташкој власти и држави никада није успостављена. Критичког суочавања са истином од почетка није било, а нема га ни данас.

Раде Драговић
Извор: *Политика*

САЧУВАЛИ ЖИВОТ, ИМЕ НИСУ

У океану патње српске деце у НДХ снажно светли лик Диане Будисављевић.

- Она је водила племениту акцију и успела је да из логора извуче и спасе око 12.000 српске деце. У тренутку у коме је започела њена мисија већ је било страдало око 70.000 малишана. Деца коју је Диана Будисављевић успела да избави предата су хрватским усташким породицама на усвајање и старање. Она су, нажалост, заувек изгубила свој српски идентитет. На крају рата уништено је око 12.000 картона о усвојеној деци и породицама које су их усвојиле. Највећи број њих никада није сазнао своје право име, имена родитеља и рођака, место и датум рођења, веру... За српски национални корпус и та су деца трајно изгубљена.

Шта даље

ВРЕМЕ
АКЦИЈА

После одржаних седница изборних скупштина на свим нивоима, а о резултатима су упознати чланови Месног одбора УВП Б. Коса, предлаже се да се у наредном период тежиште деловања Удружења усмери на решавање већ раније уочених, а још недовољно разрешених питања.

На првом месту је прека потреба да се војне пензије врате под окриље Фонда за СОВО и да се статусна и друга питања решавају посредством Министарства одбране.

Измењени прописи о стамбеном обезбеђењу припадника снага безбедности већ се спроводе у пракси. Међутим, потребни су и други писани регулатори. Процентуално врло мали број војних пензионера добија станове на коришћење ради откупа, поготову на територији града Београда.

Посебан проблем је у области здравственог збрињавања. Постављају се питања докле се стигло са умрежавањем система здравства, када ће војни осигураници добити електронске здравствене књижице, да ли ће се увести електронски рецепти, зашто се благовремено пензионери не обавештавају о вакцинасању против грипа. У целини гледајући сматрамо да би војни пензионери требало да имају бољи третман приликом пријема у војно-здравствене установе.

Број чланова у УВПС се константно смањује. Потребна је дубља и конкретнија анализа. Примера ради, у Општинској организацији УВП Н. Београд, од 31. 3. 2018 до 31. 5. 2022. године од 5.624 број је спао на 3.646 чланова, што је мање за 1.978 лица. У међувремену примљено је 175 а исцлањено 49 војних пензионера. То је озбиљан проблем који треба дугорочно решавати.

Организација је суочена са недостатком просторија. С тим у вези раније предложено је да се у Београду, после реновирања, користи зграда Команде РВ И ПВО у Земуну.

За информисање би требало користити и друга средства јавног информисања (дневна штампа и поједине ТВ емисије) и да поједини чланови нашег удружења гостују у ТВ емисијама, како би јавно и аргументовано износили проблеме војних пензионера.

М. Калчић

Краљево

ЗА АКТИВНУ И КРЕАТИВНУ
СТАРОСТ

Извршни одбор Организационог одбора Покрета трећег доба Србије је уз подршку Савеза пензионера Србије у јуну месецу донео одлуку да се 14. Олимпијада спорта, здравља и културе и ове године одржи у Врњачкој Бањи од 28. септембра до 2. октобра, уз примену свих мера заштите од короне. Врњачка Бања је, због услова које је пружила такмичарима претходних година, постала традиционално место одржавања финалног програма, изузимајући прошлу годину, када је 13. олимпијада, због пандемијских услова одржана само на регионалним нивоима.

Регионално такмичење на нивоу Рашког управног округа одржано је у петак 19. августа на новом атлетском стадиону у Краљеву у организацији Удружења пензионера града

водио потпредседник ГрОр УВПС Краљево Вукашин Родић.

Постигнутим резултатима су задовољни задовољни војни пензионери јер је ова манифестација везана пре свега за добро дружење, здравље и културу људи у трећем добу. Из краљевачке организације три екипе су освојиле прва места. У штафети у брзом ходању победили су Милан Радојичић, Душан Дотлић, Ђуро Медаковић и Јован Симић. Фудбалска екипа тријумфовала је у саставу: Вукашин Родић Томислав Лутовац и Драгиша Остојић. Кошаркашки шампиони су Ђуро Медаковић, Вукашин Родић и Славко Адамовић.

Нешто слабији резултати су постигнути у шаху, где је екипа број један УВПС у саставу: Бранислав Крпић, Рајко Марашевић и Томислав Лутовац освојила 2. место, док је

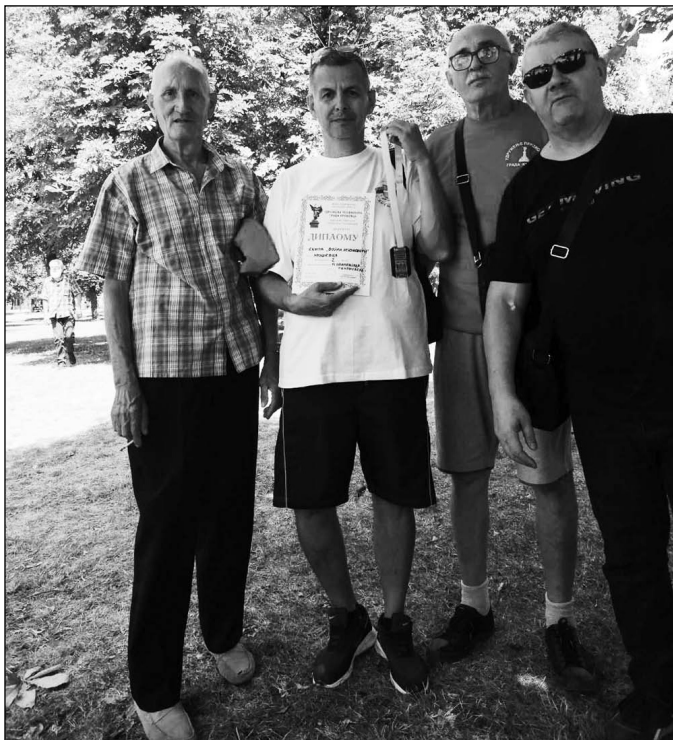
Краљева, које броји око 16.000 чланова и на чијем се челу налази Ратмир Дробњак. За учешће су пријављене екипе из Краљева, Новог Пазара и Врњачке Бање као и Градске организације УВПС Краљево, поштујући добро изграђене и пријатељске односе између две организације.

Краљевачка организација УВПС је пријавила по две екипе од по три члана за шах и мали фудбал, док је за штафету у брзом ходању, кошарку и пикаду пријављена по једна екипа УВПС. Такмичења у стрељаштву и риболову нису одржана. Укупно је пријављен 21 такмичар које је пред-

екипа у пикаду коју су чинили Славко Адамовић, Ђуро Медаковић и Вукашин Родић освојила 3. место.

Остаје само да се сачекају званични резултати и став организатора ко ће све учествовати на завршном такмичењу у Врњачкој Бањи, па да се почне са припремама. Без обзира на резултате, сви учесници ће сигурно бити задовољни јер је планирано доста културно-забавних садржаја, вежби на отвореном простору, а и различити здравствени прегледи посвећени унапређењу здравља и савети врхунских стручњака из појединих области.

Јован Симић

Крушевац

МИНИ ОЛИМПИЈАДА ТРЕЋЕГ ДОБА

Мини олимпијада трећег доба, шеста по реду, организована је и ове године 12. августа, на познатом излетишту Багдала.

Након поздравне речи учесницима, такмичење је отворио председник Градског од-

бора цивилних пензионера Милоје Богићевић.

За културно-уметнички програм били су задужени оркестар РТК Крушевац и КУД „Драган Токовић“.

У веселом расположењу кренуло је и такмичење. Ве-

лики број пензионера такмичио се у шест дисциплина: шутирање на гол, убацивање у кош, пикадо, скок из места у даљ, гађање ваздушном пушком и шах.

Док је такмичење трајало, Друштво за борбу против шећерне болести, на посебном пункту, за све заинтересоване организовало је мерење нивоа шећера у крви и крвни притисак.

Најуспешнијима уручене су медаље, али и створена могућност да учествују на Републичкој олимпијади Трећег доба у Врњачкој Бањи.

Организатор је био Удружење пензионера Града Крушевца, а учесници – Друштво за борбу против шећерне болести, Удружење војних пензионера Крушевца и Етносекција.

Покровитељи су били Савез пензионера Србије и град Крушевац.

Делегацију војних пензионера Крушевац чинило је осам чланова Градског одбора УВП Крушевац са председником Душаном Самарџићем на челу.

Екипа војних пензионера проглашена је за најбољу, јер је освојила највише медаља. Тим поводом је председник цивилних пензионера Богићевић председнику војних пензионера Самарџићу уручио Захвалницу Удружења цивилних пензионера Града Крушевца и златну медаљу.

Батајница

ОБЕЛЕЖЕН ДАН УСТАНКА

Поводом Дана устанка Р. Србије на Споменика палим борцима НОР-а у Батајници положени су венци. У име Месног осбора СУБНОР-а Батајнице венац су положили председник СУБНОР-а Батајнице Саво Богуновић, Слободан Бокун и Марица Михаиловић. У делегацији УВПС Земун - Батајница, која је такође положила венац, били су Славко Дошеновић, Милева Арсић и Редиф Спахић.

Екипа војних пензионера екипно је прва у кошарци и фудбалу. Најуспешнији су били Ђурђе Радмановац у кошарци – златна медаља, а Ђурђе и Титус са још двојицом цивилних пензионера, поделили су прво место у фудбалу – значи још једна златна медаља.

У другој половини септембра, три најбоље екипе иду у Врњачку Бању на Републичку олимпијаду трећег доба.

Након такмичења сви учесници су имали прилику да пробају „пензионерски“ пасуљ.

Мр А. Симоновски

Изложба слика у Скадарлији

ЛЕПОТА НА ПЛАТНУ

Укући великог српског песника Ђуре Јакшића у другој половини јула била је отворена изложба слика групе уметника окупљених око дела професора Сергеја Јовановића. Међу њима је своју слику изложила и Љубица Вучић, члан Општинске организације УВПС Звездара. Отварању изложбе присуствовали су председник Општинске организације УВПС Милован Лалић и потпредседник Милка Шолаја.

Изложбу је отворила мр Јазмина Кладица, историчар уметности, која је, између осталог, рекла да је изложба „са летњим призвуком“ и да показује велику дозу уметничке креативности. На платну су овековечене све чари мора, читаве атмосфере доживљене на путовањима. Такође доминирају и пејзажи са руларном и урбаном тематиком, са јасним приказом делова Београда током различитих годишњих доба.

З. П.

Божидар Делић (1956-2022)

КОМАНДАНТ ХЕРОЈСКЕ БРИГАДЕ

Судбина је често неправедна према онима који су у тешким временима носили терет какав се тешко и замишља, а камоли да се прихвати на плећа. Из редова јунака у одбрани земље 1999. године отишао је генерал-мајор Божидар Делић, командант херојске 549. бригаде, чије седиште је било у Призрену. Он је још једна жртва на Косову и Метохији од посејаног осиромашеног уранијума у режији НАТО-а.

Током агресије НАТО-а најжешћа битка одвијала се на планини Паштрик од 26. маја до 10. јуна 1999. године. Одбраном у том делу територије Србије командовао је у то време пуковник Божидар Делић.

Непријатељ је после неуспелих покушаја да преко карауле „Кошаре“ учини дубљи продор у дубину Косова и Метохије, предузео операцију на Дримско-косовском оперативном правцу, са тежиштем на тактичком правцу: село Погај – караула Горожуп – село Ђонај. Планирали су да преко планине Паштрик снаге тзв. Ослободилачке војске Косова и регуларне војске Републике Албаније уђу на територију Метохије, пресеку комуникацију Ђаковица – Призрен и слома отпор Војске Југославије у првом појасу одбране. Агресор није успео јер су на супрот били браниоци који су јуначком, а одсудном одбраном осујетили планове непријатеља.

–Ако су Кошаре биле Вијетнам у малом, операција „Стрела 2“ или Битка за Паштрик, била је Вијетнам у великом. Зашто? Зато што се НАТО одлучио да коначно реализацијом те друге етапе операције изврши задатак који није успео у претходном периоду. Циљ западног војног савеза је био да уништи главне ефикасности ВЈ, посебно јединица 3. армије, односно Приштинског корпуса. Заправо, требало је убити 25.000 војника корпуса, покорити, понизити и окупирати Србију, изјавио је генерал-пуковник Владимир Лазаревић.

У историји ратовања српског народа остаће трајно забележен догађај који се збио током Битке на Паштрику. Наиме, у критичном тренутку, посредством средстава везе, један од командира, водник Велибор Бошевски, затражио је од претпостављеног да се, услед велике изложености ватри и неповољног распореда снага, заједно са војницима, повуче на резервни положај. Ненадано у везу се укључио тада пуковник Делић, који му је рекао: „Бошевски, нема назад, само напред. Иза тебе је Србија, назад немаш где, мораш задржати тај положај, а добићеш сву ватрену подршку и попуну људством и муницијом“.

Генерал Делић је рођен 1956. године у селу Љубунар у општини Ђаковица. Основну школу је завршио 1969, гимназију 1973, а Војну академију Копнене војске смер пешадија окончао је 1977 године. Командно-штабну школу тактике Копнене војске завршио је 1994, а Школу националне одбране 1997. године.

У чин генерал-мајора, ванредно је унапређен 1999. године. Пензионисан је 2005. године. Било је то време када је ДОС масовно пензионисао способне официре који су успешно предводили јединице у борби са НАТО-ом. На највишој судској инстанци пресуђено је да је Делић незаконито пензионисан, али се политички врх оглушио о обавезу да га врати у службу.

Делић је обављао све основне дужности у Копненој војсци и то веома успешно. Вршио је врло високе војне дужности, а поред осталог био је командант Београдског корпуса, и заменик начелника Оперативне управе Генералштаба ВЈ. Учествовао је у ратовима у Хрватској, БиХ, и у одбрани од агресије НАТО.

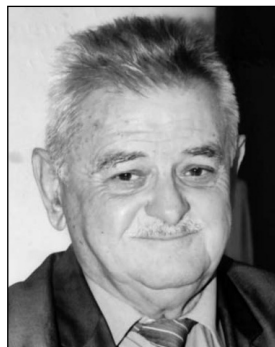
Током сведочења у Хашком трибуналу, у суђењу високим државним и војним функционерима, високоструктно, ауторитативно и прецизно побијао је тврдње лажних сведока. Те његове експертне раскринкале су покушаје Запада да окриви оне који су били жртве агресије. Ти стручни налази остаће трајно у историји Србије да сведоче о злим намерама Запада да од лажи исплете наводну истину.

Божидар Делић одликован је Медаљом за војне заслуге са сребрним мачевима, Орденом за храброст и Орденом ратне заставе другог степена, а бригада којом је командовао (549. мтбр), одликована је Орденом народног хероја 1999. године.

З. Пешић

Милутин Филиповић (1948 – 2022)

НАШ ФИЋА

За време агресије 1999. године Милутин Филиповић Фића обављао је дужност помоћника команданта Приштинског корпуса за персоналне и организацијско-мобилизацијске послове.

Фића је увек умео да освоји сабеседника топлином, пажњом и богатством знања посебно из друштвених наука. Умео је да истакне свој став, ко

га није наметао саговорнику и зато смо сваки сусрет са њим дуго памтили и жељно очекивали.

Милутин је одликовао врлином да пажљиво саслуша саговорника, и још пажљивије му пружи савет и одмерен одговор.

Оно што је Фићу издвајало од других, била је његова способност да се у свакој средини, слушајући и ћутећи, наметне својим ставом. Велики стручњак и познавалац правила и прописа, законских решења, био је спреман да сваког стрпљиво саслуша и још стрпљивије га подучи. Сви смо му се обраћали тражећи савет за себе или неког свога, за заједничког пријатеља или некога њему потпуно непознатог. Сваком проблему и питању прилазио је са једнаком озбиљношћу, једнако се удубивши у проблем и предлагао решење. Ту своју врлину, да по сваку цену мора помоћи другом, он је сматрао својом обавезом.

Имао је зачуђујуће памћење и поседовао непогрешиву интуицију. Много је примера који то потврђују. У почетку агресије НАТО-а предложио је команданту 3. армије генералу Небојши Павковићу, да место за мобилизацију старешина команде из подрума неке зграде, измести на другу локацију. „...Ова рупа је тесна, помало хладна, а цеви које пролазе кроз њу злокобно шкрипе. Имам осећај као да сам у гробу и чекам да сваког момента будем затрпан. Предлажем да изађемо из овог склоништа које може бити наша гробница. Боље је да одемо ван зграде. Ако је суђено да погинем, нека то буде на отвореном простору. Лакше ће ме наћи!“ – рече Фића и предложио другу локацију. Генерал је прихватио предлог.

У тренутку када је судија Хашког трибунала упитао Фићу, као сведока, да ли зна бар неког од петнаестак Срба којима су припадници амбасаде САД у Београду, обећали азил у САД, ако напусте КиМ Фића је навео имена и презимена десетак особа.

„Другом приликом, судије нису могле наћи податке о националној структури у једној општини на КиМ, па је Фића, као да чита из књиге упутио истражитеље и судије на статистичке годишњаке из којих могу доћи до тачних сазнања. Тако је натерао председавајућег судију Бономија, да му ода признање на изванредно тачном и прецизном одговору.“ – сећа се генерал Мирко Старчевић, Фићин дугогодишњи сарадник у време службе на Косову и Метохији.

Рођен на Косову и Метохији, често ми је причао о свом одрастању, о Недаковцу код Вучитрна, о својој познатој Приштинској гимназији, на коју је био веома поносан. Његова одлука, да и након повлачења наше Војске са Косова и Метохије, остане као део суверенитета државе, најбољи је показатељ његовог карактера.

М. Ђошан

80 година од козарачке епопеје

ЗБЕГОВИ У ЗЕМУНИЦАМА

Народ и војска били су у борби јединствени и све тешкоће и порази нису могли да изазову малодушност и колебање.

Непријатељ је пл. Козару сматрао бедемом партизана и одлучио да упоредо са уништењем Одред уништи и расели народ Козаре. У офанзиви која је трајала 50 дана, поред огромне бројчане и техничке надмоћности, методичности у извођењу операција, бруталног и безобзирног обрачунавања са народом, он није постигао циљ.

Фотографија која је обишла свет: козарчанка у избеглиштво са двоје деце

Козарска офанзива обухвата операције немачких, усташких и домобранских снага на подручју Козаре од 10. јуна до 30. јула 1942. У пролеће 1942. устанак у већем делу Босанске крајине био је у порасту. Посебно јако крајиште било је у порасту. Козаре, где је дејствовао 2. крајишки НОП одред. Својом активношћу Одред је парализао непријатељев саобраћај на комуникацијама Бања Лука—Приједор—Босански Нови—Босанска Костајница и Бања Лука—Босанска Градишка—Босанска Дубица—Босанска Костајница, осујетио многе покушаје непријатеља да га уништи, и непосредно угрожавао непријатељеве гарнизоне око Козаре, од којих је неке и ликвидирао (Козарац и др). Немце је нарочито погађало вишемесечно обуствљвање транспорта железне руде из Љубије због дејстава Одред на жел. прузи Бања Лука—Приједор—Босански Нови које је изводио заједно са 1. крајишким НОП одредом.

У то време Одред је израстао у добро организовану и чврсту јединицу (у мају 1942. имао је пет батаљона од којих један ударни, у свему 3.500 пушака, 150 пушко-

митраљеза, 30 тешких митраљеза, 14 минобачача, 4—6 топова, 2 тенка, 2 оклопна аутомобила и један авион) са значајним борбеним искуством. По директиви ВШ НОВ и ПОЈ од 30. априла 1942. Одред је заједно са 1. крајишким НОП одредом и Банијском пролетерском четом 16. маја ослободио Приједор, а 17. маја и Љубију. Том акцијом боље су повезане ослобођене територије Подгумча и Козаре. Неколико дана касније на Козари је (с. Ломовица — 21. маја) формирана 1. крајишка бригада. Бројније, боље наоружане и борбено спремније крајишке јединице биле су сад у могућности да изврше нове и јаче ударе по непријатељу.

Образована посебна борбена група

Одлука о чишћењу западне Босне (посебно северног дела и немачкој окупационој зони) донета је на конференцији у Опатији 2—3. марта 1942. којој су присуствовали представници немачких и италијанских окупационих снага у Југославији и представник оружаних снага НДХ, али су

немачке јединице тек после завршетка операција у источној Босни могле да приступе остварењу те одлуке.

За извођење Козарачке операције образована је Борбена група Западна Босна под командом генерала Штала, команданта 714. пешадијске дивизије која је у свом саставу имала: 721. пп (714. Дивизије), 734. пп, 1. батаљон 750. пп 718. д. и. батаљон 737. пп 717. д, 661. арт. дивизион 714. д, 654. арт. дивизион 704. д, 3. батерију 670. арт. дивизиона 717. Д 1. и. и 3. чету 202. оклопног батаљона, 659. пионирски батаљон (без 1. чете), и. и 2. батаљон помоћне полиције Команде полиције поретка за Србију, 924. Landeschutzen батаљон, 2 батаљона Deutckl Mannschaft Deutckl Принц Еуген и Windhrst, 2 чете 527. пука за везу, један оклопни воз, транспортне јединице и неколико ескадрила јуришних бомбардера. Укупна јачина немачких снага била је око 15.000 војника. Од усташких и домобранских снага у саставу групе биле су: 1. домобранска горска дивизија (1. и 2. горски здруг) са око 6.170 војника, 3. горски здруг (око 3.250 војника), 4. горски; пуковнија 4. горског здруга (1.749 војника), Бањалучки здруг (делови 1. и 10. домобранске пуковније, 1. јуришна бојна, домобранске добровољачке бојне Бања Лука и Котор-Варош. И свему око 7 бојни са 3.500 војника), делови 1. домобранског збора јачине око 3.000 војника, усташке јединице (око 3.000 војних) — укупно 21.000 усташа и домобрана.

Око 2.000 четника били је јужно од пл. Козаре у рејону с. Бронзаног Мајдана. У Козарачкој операцији је учествовало близу 40.000 непријатељевих војника, и пет мађарских речних патролних бродова на р. Сави.

Шта је хтео непријатељ

План непријатеља за угушење устанка у западној Босни предвиђао је две фазе. У првој фази требало је брзим продором од Бања Луке и Босанског Новог ка Приједору одвојити 2. крајишки НОПО од осталих партизанских јединица Босанске крајине; поставити запрежну групу Исток на линију с. Ивањска—Караула (683)—Оштра глава (504)—Смољана (308)—Медедовац (238)—с. Г. Кијевци—с. Драгељи—с. Чатрња; група Север на леву обалу Саве од Старе Градишке до Јасеновца; групу Југ дуж друма Ивањска—Приједор—Босански Нови; групу Запад на р. Уну између Босанског Новог и Босанске Костајнице. Групе су имале задатак да поседане погодних положаја онемогуће пробој Одред из окружења. После извршеног окружења 1. горска дивизија прелази у напад са линије Босанска Костајница—Босански Нови, да би потисла јединице 2. крајишког НОПО ка истоку на пл. Козару и тако сузила обруч око њих. После избијања 1. горске дивизије на Похарно брдо (506)—Вилић брдо (402)—Вис (401)—с. Поглеђево, увођењем главних снага, а у садејству са деловима 1. горске дивизије и 3. горског здруга прећи у општи напад са линије с. Бјелаци—с. Маглајци—с. Д. Јеловац—с. Паланчиште—с. Божици—Гола пл. (874)—Брњача (795)—Крњин (841), уништити Одред и систематски прочешљати терен пл. Козаре до Саве. У другој фази непријатељ је планирао формирање запречних група дуж леве обале Уне од Босанског Новог преко Костајнице до Дубице и на линији Босан-

ски Нови—Сухача—Љубија—Приједор, затим наступање борбене групе Бороиуски (ојачани 734. пп и 1. горска дивизија с ојачањима) са линије Босанска Дубица—Приједор на запад ка колену р. Уне, ради уништења партизанских снага на том подручју. Наређено је да се током офанзиве примене најоштрије репресалије: интернирати све цивилно становништво, посебно мушкарце од 14 до 50 година старости, попалити села и тако испразнити и привредно разорити читаво подручје.

Уочи офанзиве јединице 2. крајишког НОПО биле су распоређене: 1. батаљон према Босанској Костајници и Босанском Новом; Ударни батаљон око Приједора и Козарца; 4. батаљон на линији с. Мраковица—Лисина (978); 3. батаљон на просторији с. Д. Подградци, с. Бистрица, а 2. батаљон с. Орахово, Босанска Дубица, с. Слабиња. Штаб Одред и Оперативни штаб за Босанску крајину располагали су извесним подацима о непријатељевој офанзиви, али им нису поклањали пажњу, па их је офанзива потпуно изненадила. Нису ни приближно тачно оценили јачину ангажованих непријатељевих снага, па многе предузете мере нису одговарале стварној ситуацији. Штаб Одред је погрешно оценио да може одбранити Козару. Због величине просторије на којој су биле распоређене јединице 2. крајишког НОПО, њима су у току козарачке офанзиве командовала два штаба: Штаб Одред и из њега образовани Оперативни штаб. Оперативни штаб непосредно је командовао 1, 2. и Ударним батаљоном, а Штаб Одред 3. и 4. батаљоном. Координација између та два штаба била је слаба због тешкоћа око одржавања везе, што није остало без последица, нарочито при организацији пробоја Одред из окружења.

Продор немачких снага

У зору 10. јуна 1942. отпочела су дејства. Један немачки батаљон (борбена група Wede), уз подршку тенкова, артиљерије и авијације, прешао је у напад дуж друма Ивањска—Приједор уз садејство два батаљона домобрана који су им обезбеђивали леви бок долином р. Гомјенице. Њима се супротставио 4. батаљон 2. крајишког НОП одреда код Омарске и 1. крајишка бригада код Радосавске. После краћег отпора главнина 4. батаљона одбачена је северно од друма Ивањска—Козарац и немачке снаге су без озбиљнијег даљег отпора продрле у Приједор, а сутрадан и у Љубију. Изненађена Команда места, са заштитном четом, великим бројем грађана, градским НО одбором и руководством драштвено-политичких организација НОП, пробила се под борбом на Козару. Батаљон домобрана, који је наступао јужно од железничке пруге Ивањска—Приједор, разбила је 10. јуна после подне 1. крајишка бригада код Радосавске. Истог дана од Босанског Новог ка Приједора напала је борбена група Геусо (1 немачки и 1 домобрански батаљон) коју су код Сухаче задржали Ударни батаљони 2. и 1. крајишког НОПО (Ударни батаљон 2. крајишког НОПО пребачен је 10. јуна на тај правац) и једна чета 1. батаљона 1. крајишког НОПО. После оштре борбе ноћу 10—11. јуна партизанске снаге су се повукле, јер су непријатељеви тенкови из Приједора кренули у сусрет својим снагама код Сухаче и 11. јуна избили у с. Шурковац.

Ударни батаљон 2. крајишког НОПО повукао се према с. Паланчишту где је посео положај с. Божици—с. Г. Гаревци—Јаруге, док су се снаге 1. крајишког НОПО повукле јужно од Сухаче. Непријатељеве снаге из Приједора и Босанског Новог спонирале су се 11. јуна и почеле да утврђују положаје дуж друма Ивањска—Приједор—Босански Нови. Запречне групе Исток, Север и Запад поселе су одређене положаје и тако је драго дана офанзиве са свих страна затворен обруч око 2. крајишког НОПО, а већ 14. јуна непријатељ је почео да га стеже. Тога дана у напад је прешла и горска дивизија с одсека Босанска Костајница—Босански Нови. Њен 1. горски здруг нападао је у три колоне: десна, правцем Добрљин—Мићин гроб—Доњи Јеловац; средња, правцем с. Грдановац—Оштра глава—с. Стригово—с. Мирковац—с. Маглајци; лева, правцем Бачвани—десна обала Уне—с. Бјелајци. Јединице 2. горског здруга нападале су у две колоне: лева, правцем с. Равнице—с. Грабашница—Каран—Вилић бр.—Вис; десна, правцем Двор—Крива глава (446)—Агино поље—с. Марини—с. Доња Јутрогоста—Похарино бр. (506). Пред тим снагама бранили су се 1. и 2. батаљон и једна чета Ударног батаљона који су на више места водили оштре борбе, од којих је најзначајнија борба и. батаљона и чете Ударног батаљона код Пастирева 14/15. јуна кад је уништена ојачана 2. бојна 2. горског здруга (60 погинулих и више рањених, и заробљено 283 војника, 2 официра и 5 подофицира). Под притиском надмоћних непријатељевих снага те јединице 2. крајишког НОПО су се под борбом повлачиле ка пл. Козари. Са њима су се повукле и велике масе народа са најнужнијом покретном имовином. Јединице 1. горске дивизије су 18. јуна избиле на линију с. Бјелајци—с. Маглајци—с. Поглеђево—Вис (401)—Вилић бр. (493)—Похарино бр. (506)—Паланчиште. Према тим непријатељевим снагама од с. Бјелајци до с. Поглеђево био је 2. батаљон, а јужније 1. и делови Ударног батаљона. Према 3. и 4. батаљону Одред непријатељ није у то време био активан.

Ток операције

Истог дана кад су непријатељеве снаге избиле на поменути линију 1, 2. и делови Ударног батаљона напали су и одбацили непријатеља на десном и левом крилу, а једино се у Поглеђево одржала и. бојна и. горског здруга. У противнападу је непријатељ повратио Похарино брдо и Вилић брдо Сутрадан (19. јуна), јединице Одред преотеле су ове висове и уништиле 3. бојну 2. горског здруга, а 20. јуна заузеле су Поглеђево и нанеле 1. бојни 1. горског здруга тешке губитке. Тим нападима фронт 1. горске дивизије био је разбијен и њен 2. горски здруг одбачен западно од друма Приједор—Босанска Дубица према Хасиној стражи (429). Убацивањем свежих снага из Приједора и Босанске Дубице, непријатељ је тек после два дана успео да среди снаге 1. горске дивизије и да делимично консолидује положаје. Мада је то пружио повољне услове да се 2. крајишки НОПО, заједно с народом, пробије из обруча, прилика је пропуштена и кроз створену брешу пробило се само око 5.000 избеглица. Ово у толико пре што је 1. крајишка бригада све до 18. јуна успе-

шно везивала значајне снаге (нем. борбену групу Wedel, западни одсек одбране Бање Луке, делове 3. горског здруга, четнички пук Мањача и посаду Санског Моста) које су се до тог времена окружавале у региону Бронзаног Мајдана. Извлачењем Бригаде преко Сане, те снаге су постале слободне.

Наредних дана водиле су се оштре борбе на целом фронту око пл. Козаре, сем на одсеку 3. батаљона. Непријатељ је 21. јуна напао делове Ударног и 4. батаљона на положају с. Паланчиште—с. Божици—с. Г. Гаревци, али је уз тешке губитке одбачен. Ноћу 23/24. јуна, на одсеку Долови—Југовићево бр., 1. и 2. батаљон са деловима Ударног батаљона нанели су тешке губитке 3. бојни 4. горске пуковније (150 погинулих и 60 заробљених) коју су заједно са комбинованом бојном те пуковније (ове две бојне стигле су као појачање 1. горској дивизији) одбацили према с. Грбавцима. Но, непријатељ је 25. јуна повратио изгубљене положаје.

Ситуација 2. крајишког НОПО све се више погоршавала. Његове јединице, посебно 1, 2. и Ударни батаљон биле су крајње преморене и исцрпљене; Одред је имао око 500 рањеника (махом тешких, на носилима), а у шумама се налазило око 80 000 избеглица чији се тежак положај ионако све више погоршавао због помањкања хране. Штаб Одред до 30. јуна није ништа предузео за пробијање из окружења, јер је још увек постојала нада у могућност одбране Козаре. Кад се развојем догађаја увидело да је једино решење пробој из обруча, тада су услови за његово извођење постали знатно сложенији и тежи не само због рањеника, избеглица, преморености јединица и све веће материјалне оскудице, већ и зато што је непријатељ утврдио своје положаје и довео свеже снаге да би задао Одреду уништавајуће ударе. Његова артиљерија и авијација тукле су појачаном ватром положаје Одред и због тога народа, наносећи им знатне губитке.

План за пробој

Одлуку за пробој, Штаб Одред донео је 3. јула изјутра. Пробој је требало извршити на одсеку с. Мирковац (искљ.)—Вилић бр. (укљ.), ширине до 7 км, општим правцем с. Д. Јеловац—с. Г. Градина—с. Крива Ријека. Ударни, 1. и 2. батаљон били су близу изабраног одсека пробоја, док је 3. батаљон био удаљен око 30 км, а 4. батаљон око 15 км. Задаци појединих батаљона били су: Ударни батаљон пробија се на одсеку Патрија—Средел и после избијања на друм Приједор—Босанска Дубица обезбеђује се према Приједору и образује фронт на линији Асина стража—с. Брезицани; 1. батаљон напада правцем Патрија—Долови, садејствујући десно 2. батаљону у ликвидацији непријатељевих снага у с. Д. Јеловац, лево Ударном батаљону у заузимању Планинке (370), а потом наступа правцем с. Г. Градина—с. Марини; 2. батаљон напада правцем Југовићево бр.—с. Хајдерићи и садејствује 1. батаљону у овладавању с. Д. Јеловац; 3. батаљон наступа долином р. Мијечанице према с. Мирковцу, обезбеђујући се делом снага према Босанској Дубици, а после извршеног пробоја батаљон се креће правцем с. Мурати—с. Бањаци. У заштитницу је одређен 4. батаљон (у ствари, имао је функцију резерве) који је делом снага тре-

Припадници НОВ и ПОЈ нашли су се у окружењу немачких и усташких снага

бало да наступа за 3, а делом за Ударним батаљоном.

Из дотадашњих борби непријатељ је закључио да је наступио повољан тренутак да пређе у општи напад и то са свежим снагама. Од немачких јединица које су до тада ангазоване само делимично (Одред је све до пробоја, углавном, водио борбе са домобранским и усташким јединицама), формирана је посебна група Боротоски (командант 704. дивизије) састава 734. пп, 1. батаљон 737-РРз 721. пп и и. батаљон 750. пп. Та група је 3. и 4. јула сменила јединице 1. домобранске горске дивизије.

Организација пробоја по замишљеном плану била је слаба, изведена на брзину и није било остварено садејство јединица ни за време пробоја, а ни после. Трећи батаљон није стигао да учествује у пробоју. Напад 2. крајишког НОПО ради пробоја почео је 3. јула у 23 ч. и јединице су се судариле са свежим немачким снагама, што је, такође, утицало на ток и исход пробоја. Ударни и 1. батаљон су у јуришу разбили непријатеља на свом правцу са релативно малим сопственим губицима и наставили да надиру према Планиници. Кроз бресту ширине око 2 км извукло се око 10 000 избеглица и Штаб 2. крајишког НОПО, без Оперативног штаба. Мада је бреша била отворена 4. јула до 8 ч., због слабе организације пробоја и немања веза, она није потпуно искоришћена за извлачење избеглица. Други батаљон наишао је на јаке снаге, па су се уз велике губитке пробали само његови мањи делови, а главнина се 4. јула у зору повукла на пл. Козару. Истовремено су се пробали и мањи делови 4. батаљона. Интервенцијом тенкова и резерви непријатељ је 4. јула око 9 ч. опет затворио обруч и посео положаје које је држао 3. јула.

Повлачење у дубину Козаре

Ноћу 4—5. јула Оперативни штаб поново је покушао да се преосталим јединицама пробије из обруча. Пробој је погрешно извршен на истом правцу као и претходне ноћи. Пошто је непријатељ то очекивао, ниједна комплетна јединица није се пробила, сем неколико десетина бораца из

свих батаљона. Јединице Одреда имале су знатне губитке, нарочито у командном кадру. У зору 5. јула преостале јединице повлачиле су се дубље у пл. Козару, неспособне да пруже организован отпор непријатељу који је пршао у противнапад. Једна јача непријатељева колона продрла је долином р. Мљечанице до места где су били рањеници, и зверски их поубијали (од 500 рањеника 50 их је умукло покољу). Пошто више није било никаквог изгледа за пробој, Оперативни штаб одлучио је да се преостале јединице поделе у мање групе, посакривају у шуми, или провуку кроз обруч, избегавајући сукоб са непријатељем. Од 5. до 18. јула непријатељ је детаљно претресао пл. Козару и Просару. Неке групе партизана успеле су да се ноћу провуку кроз непријатељев распоред, док се већина склонила у импровизована склоништа и тако избегла уништење. Непријатељ је похватио народ у збеговима и побио при томе већи број људи, жена и деце. Према подацима одговарајућих служби НДХ, 68.600 људи, жена и деце прикупљено је у сабирним логорима. У њима је извршена подела у три основне групе: за концентрационе логоре Јасеновац, Стара Градишка и оне у Немачкој и Норвешкој — изразитије експониране припаднике НОП; за приликан рад у Немачкој, углавном остали радно способни мушкарци и за расељавање — остали, највећи део становништва.

За време козарске офанзиве Оперативни штаб за Босанску крајину настојао је да помогне 2. крајишком НОПО. Са 1. крајишком бригадом и 1. крајишким НОПО појачао је дејства на непријатељеве гарнизоне у долинама Уне и Сане и у непосредној позадини непријатеља да би ослабио притисак на 2. крајишки НОПО. Тако су те снаге 20. јуна заузеле Босанску Крупну, 27. јуна нападе на Сански Мост, вршиле притисак према Бихаћу, ноћу 2—3. јула заузеле Добрљин, 7. јула нападе на Босански Нови. Али, те борбе и успеси у којима су и. крајишка бригада и 1. крајишки НОПО имали знатне губитке, нису могли да измене тешку ситуацију у којој се нашао 2. крајишки НОПО.

Ударни и 1. батаљон са деловима Одре-

да, који су успели да се пробију (око 800 бораца), прикупили су се на просторији Пастирево, Планиница, Сводна, одакле су ометали саобраћај на правцу Приједор—Босански Нови и осигуравали прелазак избеглица код с. Сводне ка Подгрмечу. Нешто касније (15. јула) те снаге пребациле су се јужно од р. Сане у рејон с. Витасовца, с. Радомировца, с. Мишке Главе ради одмора. Но, непријатељ их је 18. јула напао и брзим продором ка с. Јапри раздвојио тако, да је Ударни батаљон (без једне чете) одбачен јужно од Сухаче, а 1. батаљон са четом Ударног батаљона ка Сани коју су прешли наредног дана и продужили у правцу Пастирева.

Од 18. до 21. јула непријатељ је преградио снаге, чиме је почела друга фаза офанзиве. Пошто је јаким снагама посео долину Сане од Приједора до Босанског Новог и долину Уне од Босанског Новог до Босанске Дубице, борбена група Боромски (сада састава: ојачани 734. пп и ојачана 1. горска дивизија) прешла је 21. јула у напад са линије Босанска Дубица—Приједор на запад ка колену Уне ради поновног чишћења тог дела пл. Козаре, и на том задатку задржала се до 30. јула. У наступању те групе 1. батаљон и чета Ударног батаљона окружени су код с. Пастирева одакле су се ноћу 26/27. јула пробали на пл. Козару. До 31. јула ту су се прикупиле све снаге 2. крајишког НОПО, сем Ударног батаљона који је ушао у састав 2. крајишке бригаде, па је Оперативни штаб одмах почео да реорганизује и сређује Одред.

Бедем партизана

Како у ранијим борбама, тако, нарочито, у овој офанзиви, 2. крајишки НОП одред борио се с изванредним пожртвовањем и хероизмом. Народ и војска били су у тој борби јединствени и све тешкоће и поразе нису могли да изазову малодушност и колебање. Непријатељ је пл. Козару сматрао бедемом партизана и одлучио да упоредо са уништењем Одреда уништи и расели народ Козаре. У офанзиви која је трајала 50 дана, поред огромне бројчане и техничке надмоћности, методичности у извођењу операција, бруталног и безобзирног обрачунавања са народом, он није постигао основни циљ да уништи Одред (мада му је нанео тешке губитке — око 1.700 избачених из строја, у шта су урачунати и побијени рањеници) и да угуши борбу народа Козаре, иако је око 2/3 жртава фашистичког терора и интернираца са подручја пл. Козаре страдало управо за време офанзиве. Губици непријатеља нису познати.

Одмах после офанзиве оживљавају борбе на подручју пл. Козаре, а 23. септембра од 2. крајишког НОПО формирана је 5. крајишка (козарска) бригада јачине око 1.100 бораца. Бранећи жилаво и упорно пл. Козара, 2. крајишки НОПО олакшао је другим крајишким јединицама постизање борбених успеха и посредно олакшао поход групе бригада са Врховним штабом у западну Босну (јул 1942), чиме је оружане борбе у тој области добила нов замањ.

Извор: Војна енциклопедија

Како се понашати када трају
велике врућине

НА ВРУЋИНАМА ТРПИ СРЦЕ И СТАРИХ И МЛАДИХ

Високе температуре најтеже подносе кардиоваскуларни пацијенти, који треба да бораве у пријатно расхлађеним просторијама

Ових дана за екипе београдског Завода за ургентну медицину нема предаха: Преко дана најчешће помоћ траже кардиоваскуларни болесници, ноћу особе које болују од астме и других хроничних плућних болести, а током дана сви они који доживе колапс на улицама и јавним местима, јер су преценили своје снаге и били неопрезни на високим температурама.

Овако звучи најкраћи, готово свакодневни „рапорт“ Иване Стефановић, докторке у београдској Хитној помоћи.

Високе температуре најтеже подносе кардиоваскуларни пацијенти и то због ниских вредности крвног притиска, они често падну у несвест на јавним местима. Ови пацијенти у најтоплијем делу дана заиста не смеју да излазе из својих домова. Тада треба да бораве у пријатно расхлађеним просторијама: неко ће стан расхладити климом, неко промајом и затамњењем просторија. Проблем је што наши старији суграђани не воле ни климу, ни промају. Међутим, идеално би било да дан проводе у расхлађеним простору. У противном, срце им је стално под напором, чак и ако бораве у про-

Докторка
Ивана Стефановић

сторији у којој је мање степени него на спољним температурама вишим од 30 степени, то често није и довољно за пријатан боравак. Наравно, не треба да се излажу директно клими, само је важно одржавати пријатну температуру у којој срце може да ради без на-

презања. А, вечери, као и ноћи, већ су пријатније, па тада могу да шетају и обаве послове - наводи докторка Стефановић.

Ноћи тешке за астматичаре

Ни ноћу нема предаха за екипе Хитне помоћи, тада позиви стижу од пацијената који болују од астме и других хроничних плућних болести. На високим температурама крв постаје гушћа, као и слуз која облаже дисајне путеве и они имају нападе гушења. Тегобе ће се појачавати већ почетком августа, како се ближи период цветања амброзије, веома јаког алергена.

Кад имају напад у току ноћи, наравно да треба да позову Хитну помоћ, али када данима не могу да реше своје стање, морају редовно да узимају прописане лекове, оду код свог пулмолога или на инхалације.

Ови пацијенти често позову Хитну помоћ јер знају да ће им јаким и ефикасним лековима тренутно олакшати напад и тешко стање. Али, сваки напад тешке астме који збрињава екипа Хитне помоћи директно утиче и на дужину и квалитет живота. Једноставно све се броји. Када дајемо моћан лек таквом пацијенту да би брзо деловао, таква терапија убрзава рад срца и то се одражава на цео организам, сваки следећи напад биће тежи - објашњава наша саговорница.

Без претеривања у теретани

Докторка Стефановић и младим и здравим особама саветује да се не опуштају на врућинама, поготову ако имају нижи притисак од 90 са 60 ммХГ или ако су недавно имали неку вирусну инфекцију, не само ковид 19.

-Ако иду на сунчање или у теретану, вежбају и јако се зноје не би ли смр-

шали, морају да буду свесни да срце излажу додатном напору. Њихово срце ће то сада издржати, али ће то једном, касније, доћи на наплату - упозорава др Ивана Стефановић.

О. П.

Извор: Магазин

ЧЕШЋЕ ОБИЛАЗИТЕ СТАРИЈЕ

Када дневна температура данима не силази испод 30. подеока, посебно треба водити рачуна о старим особама које живе саме, подсећа докторка Ивана Стефановић:

- Велики број старијих особа у данима врућина не пије довољно течности, слабије једе, многи су дементни, уплашени, поготову ако живе сами. Чак и када телефоном своје ближње уверавају да су јели, пили, укључили климу, то често нису урадили. Понекад и забораве да то ураде. Зато је важно да их чешће обилазимо, проверимо да ли је у стану или простору у којем бораве температура пријатна, а не 50 степени. Нажалост, наше екипе на терену затичу старије особе у тешком стању дехидрираности и претопљености - једва смо спасили живот старијој особи у чијем стану је било као у рерни, а она је имала температуру преко 40. Топлотни удар није стање у коме неко осећа да му је вруће, већ је то потпуни слом организма и животно угрожавајуће стање.

КИКИРИКИ, БУНДЕВА И ЛИМУНАДА С МЕДОМ

Докторка Ивана Стефановић има фини савет за исхрану на великим врућинама, а који задовољава жеље многих да на јеловнику буде „и нешто слано и нешто слатко“.

- Наравно да је битно пити довољно воде, али поготову старије особе не треба и да се без мере само наливају течносту, јер онда губе електролите знојењем и мокрењем. Важно је заиста да се побрину за здраву исхрану, да потребу за сланим и задовоље тако што ће јести кикирики, бундеву, семенке... Воће је идеалан слаткиш: има довољно и воде и шећера, а за ; освежење је најбоља лимунада заслађена медом.

У НЕСВЕСТ ПАДАЈУ И ВОЈНИЦИ

Да врелина обори с ногу и оне за које сматрамо да су најиздржљивији и најздравији, а то су војници, сведочи вест да је током полагања заклетве немачке војске у Берлину, од 400 војника у строју, 28 пало у несвест или им је била потребна помоћ лекара. Како преносе агенције Ројтерс и Танјуг, троје је чак пребачено у болницу, саопштило је тамошње Министарство одбране.

- Дуго су на врућини стајали у униформама, пре тога вежбали и дошло је до колапса. То није ништа неуобичајено, чак је често код војника, али догађа се и људима на аутобуским стајалиштима, улицама, јавним местима... То значи да кардиоваскуларни систем не може да се прилагоди таквим екстремним временским условима. Крвни судови се шире, срце ради под притиском, додатно се напреже. На срећу, у већини случајева реч је о краткотрајном губитку свести: чим особу положите у хоризонтални положај и освежите је водом, буде јој боље - објашњава докторка Стефановић.

Како побољшати слух

ТЕХНОЛОШКИ БУМ

Један од најчешћих здравствених проблема у свету, који веома лако може да се реши, јесте оштећење слуха. Статистике указују да једна од шест одраслих особа има оштећен слух. Тестирања су потврдила да две трећине одраслог становништва наше планете изнад од 70 година живота има оштећење слуха. Тај проблем повећава ризик од настанка деменције и депресије, због друштвене изолације услед смањења когнитивне функције.

Оштећење слуха утиче на квалитет живота много више него што се сматра.

Управо из поменутих разлога, у ото-аудиолошким центрима ZONEX свакој особи и сваком решењу приступа се индивидуално и темељно. Нема изговора за одлагање решења, односно коришћења слушних апарата. Захваљујући високој технологији, ови слушни апарати су веома поуздани. Они не само да појачавају

звук, већ филтрирају звуке и издвајају говор од околне буке. Веома дискретни „помоћници“ опремљени су сензорима и вештачком интелигенцијом која омогућавају разумевање говора у сваком окружењу, чист и јасан звук.

Ото-аудиолошки центар Zonex присутан је на нашем тржишту 25 година. У својим специјализованим центрима у Београду и Новом Саду врши дистрибуцију слушних апарата реномираног светског произвођача који у својој палети производа има одговарајуће решење за сваку особу којој је слух оштећен. Осим производа врхунске технологије, ови центри пружају стручне и свеобухватне услуге особама које користе

слушне апарате, као и консултантске и услуге овлашћеног сервиса, затим додатну опрему, батерије за слушне апарате и индивидуалне школке за слушне уређаје.

Своје производе и услуге Zonex пружа уз налог војног и цивилног осигурања.

Адресе ото-аудиолошких центара Zonex:

Београд, ул. Сазонова 18а, Врачар тел. 011 3443 081

Нови Београд, ул. Булевар Црвене армије 11в Насеље Белвил (зграда „Лала“) тел. 011 77 09 099

Нови Сад, ул. Булевар ослобођења 111 тел. 021 66 22 757

NAJBOLJE Rešenje za Vaš Sluh

- BESPLATNA provera sluha
- BESPLATNA proba slušnih aparata
- BESPLATNA nabavka aparata preko civilnog osiguranja
- BESPLATNA nabavka aparata preko vojnog osiguranja
- KUPOVINA na 12 mesečnih rata
- POPUST za gotovinsko PLAĆANJE
- ORIGINALNI američki proizvod vrhunskog KVALITETA

SLUŠNI APARATI

Београд, Сазонова 18а
Тел: 011/2435-924

Нови Београд, Булевар Црвене армије 11в
Тел: 011/77-09-099

Нови Сад, Булевар Ослобођења 111
Тел: 021/66-22-757

www.slusniaparatizonex.rs
info@slusniaparatizonex.rs

25
Godina sa
Vama

Интерно гласило
војних ветерана

ИЗДАВАЧ

Удружење војних пензионера Србије Београд,
Браће Југовића 19

ЗА ИЗДАВАЧА
Љубомир Драгањац

Година XIX. Број 222/223 ЈУЛИ / АВГУСТ 2022.

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК
Звонимир Пешић

ЛИКОВНО-ГРАФИЧКИ УРЕДНИК
Милан Чуљић

СТАЛНИ САРАДНИЦИ
Др Часлав Антић мр Александар
Симоновски, мр Милан Шумоња,
Будимир М. Попадић, Душан Старчевић,
Влада Ристић

ДОПИСНИЦИ

Предраг Добић (Сремска Митровица),
Радивоје Здравковић, (Подгорица),
Будимир М. Попадић (Нови Сад),
мр Александар Симоновски (Крушевац),
Драгослав Ђорђевић (Крагујевац),

ФОТОГРАФИЈЕ У БРОЈУ
Будимир М. Попадић М. Чуљић, дописници
и сарадници

УНОС ТЕКСТОВА
Редакција

Лист излази месечно.
Телефон-факс: 011/322-8076

ШТАМПА
Пан-пласт, Београд

Адреса, Београд, Браће Југовића 19

Ел. пошта: uvps.veteran@gmail.com
Сајт Удружења <http://www.uvps.rs/>

ЦИП –
Каталогизација у
публикацији
Народна
библиотека
Србије Војни
ветеран ИССН
1452-3809

Адвокатске услуге за КВП

БЕСПЛАТНИ САВЕТИ И ПОВОЉНИЈЕ ОСТАЛЕ УСЛУГЕ

На основу уговора о пословној сарад-
њи закљученог са УВПС, адвокати:

***Ивана Ц. ЈОВАНОВИЋ**, из Београ-
да, ул. Балканска бр. 18, локал 93 (ТЦ
„Иванијум“), тел. 011/2644384 и
064/1735395; Клијенте прима: утор-
ком: од 17.00-19.00 часова;
За потребе војних пензионера оба-
вљаће следеће правне послове: да-
ваће бесплатне правне савете и дру-
жаће све остале адвокатске услуге уз
накнаду по важећој адвокатској тари-
фи умањеној за 30 одсто (адвокат
Ивана Јовановић).

УСЛУГЕ ВЕЗАНЕ ЗА САХРАНУ ПРЕКО УДРУЖЕЊА

Уколико користите услуге у вези сахра-
не преко Удружења војних пензионера
Србије требало би да знате да услуге мо-
гу користити чланови УВПС, чланови њи-
хових породица, као и сви остали војни
осигураници.

Преко Удружења могу се добити ком-
плетне услуге везане за сахрану:

- организација и заказивање термина
за сахрану или кремацију,
 - упис у матичну књигу умрлих,
 - спроводница за пренос покојника,
 - штампање посмртних плаката,
 - продаја погребне опреме,
 - превоз покојника,
 - организација војних почаста,
 - помоћ око сређивања докумената
пре и после сахране ради регулисања
права чланова породице после смрти
војног осигураника,
 - Умањење укупних трошкова за
висину рефундације
 - бесплатан долазак у стан породице
преминулог ради договора.
- Све додатне информације могу се до-
бити у месним и општинским организа-
цијама УВПС, или директно на тел.
064/1660-423 и 011/3181-812.

ЗАКАЗИВАЊЕ ПОЧАСТИ ЗА САХРАНЕ

У београдском гарнизону
заказивање почасне јединице ради
одавања почаста преминулим
старешинама може се обавити
путем следећих телефона:
у радно време: 011/300-5200
у ванрадно време: 011/206-4569

ПЕНЗИОНЕРСКО ЋОШЕ

*Знајте ли зашто је Ф 117 А
иао близу Шайца?
Па, избијена му је чивија.*

*Сва ђамеџ Северноаџ-
ланџске алијансе
налази се у бојевим
џлавама.*

На Заџагу и сунце неџаје

*Балкан је џосџао буре
баруџа
око коџа се моџају неџаж-
љиви џушачи.*

*Тек онда када када сиџе на
земљу,
аџресор ће видеџи своџа
боџа.*

*Косово је срџска колевка
у коџој не моџу биџи само
беле кайџице.*

Раде Ђерговић

TANJA dent

Стоматолошка ординација
„ТАЊА ДЕНТ“

Телефон: +381 63 214 800
Михаила Булгакова 50а, Београд
е-маил:
dr.tanjavukmirovic@yahoo.com

Пружа све врсте стоматолошких
услуга војним пензионерима и чла-
новима њихове породице, са 10%
попуста.
Такође се нуди и могућност одло-
женог плаћања на више рата.

Др Тања Вукмировић
специјалиста опште стоматологије

Прегледе можете заказати на:
063/214-800 / 061/252-8686

Радно време од 12 до 20 х